

ІНФОРМАЦІЯ

про хід та результати реалізації політик та заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї, про хід реалізації та результати виконання Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку України, Національного плану з енергетики та клімату, Стратегії адаптації до зміни клімату за 2025 рік

Зміст

I.	Вступ	2
II.	Хід та результати реалізації політик та заходів щодо пом'якшення зміни клімату у 2025 році	4
2.1.	Нормативно-правова та інституційна основа	4
2.2.	Заходи щодо пом'якшення зміни клімату в рамках Операційного плану Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року	5
III.	Хід та результати реалізації політик та заходів з адаптації до зміни клімату у 2025 році	6
3.1.	Нормативно-правова та інституційна основа	6
3.2.	Оцінки ризиків та вразливості до зміни клімату	6
3.3.	Секторальне планування адаптації	7
IV.	Стан розроблення Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку України	8
V.	Хід реалізації та результати виконання Національного плану з енергетики та клімату	9
VI.	Стан розроблення Стратегії адаптації до зміни клімату	53

ДОКУМЕНТ СЕД Мінекономіки АСКОД

Підписувач **Краснолуцький Олександр Васильович**
 Сертифікат 04AF212836405D99040000006D603D00562AEE00
 Дійсний з 09.02.2026 0:00:00 по 08.02.2028 23:59:59

Мінекономіки

6702-01/50055-01 від 28.05.2026

I. Вступ

Ця Інформація підготовлена на виконання пункту 7 частини третьої статті 5 Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики» від 08 жовтня 2024 року № 3991-IX (далі - Закон), відповідно до якого центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної кліматичної політики, щороку не пізніше 1 червня подає до Верховної Ради України інформацію за минулий календарний рік про хід та результати реалізації політик та заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї, а також про хід реалізації та результати виконання Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку України, Національного плану з енергетики та клімату та Стратегії адаптації до зміни клімату.

Закон України «Про основні засади державної кліматичної політики» є ключовим системоутворювальним актом у сфері кліматичного регулювання, прийнятим на виконання євроінтеграційних зобов'язань України. Відповідно до частини другої статті 2 Закону, на виконання зобов'язань України згідно з Рамковою конвенцією Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату, Паризькою угодою та Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Закон спрямований на імплементацію *acquis communautaire* Європейського Союзу у сфері зміни клімату, зокрема Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 2018/1999 про управління Енергетичним Союзом і пом'якшення наслідків зміни клімату та Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 2021/1119 від 30 червня 2021 року, що встановлює рамки для досягнення кліматичної нейтральності та вносить зміни до регламентів (ЄС) № 401/2009 та (ЄС) 2018/1999 («Європейський кліматичний закон»), що визначає основу для досягнення кліматичної нейтральності, та Європейського законодавства про клімат. Саме ці акти ЄС формують архітектуру управління кліматичною та енергетичною політикою, у рамках якої держави - члени Енергетичного Співтовариства, до яких належить Україна, зобов'язані планувати, реалізовувати та звітувати про свою кліматичну діяльність.

Відповідно до статті 4 Закону, державна кліматична політика спрямована на досягнення кліматичної нейтральності України до 2050 року з проміжною ціллю - зменшення обсягів викидів парникових газів щонайменше на 65 відсотків до 2030 року порівняно з рівнем 1990 року. Зазначені цілі конкретизовані у Другому національно визначеному внеску України до Паризької угоди, схваленому розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 жовтня 2025 року № 1172-р, яким визначено ціль щодо скорочення чистих викидів парникових газів, включаючи поглинання, більш ніж на 65 відсотків до 2035 року порівняно з рівнем 1990 року.

2025 рік став першим повним звітним роком з моменту набрання чинності Законом та першим роком практичної імплементації Національного плану з енергетики та клімату на період до 2030 року (далі - НПЕК), схваленого

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 червня 2024 року № 587. Водночас ряд стратегічних документів, передбачених Законом як ключові інструменти реалізації кліматичної політики, - зокрема Довгострокова стратегія низьковуглецевого розвитку України (стаття 8), Стратегія адаптації до зміни клімату (стаття 11), секторальні програмні документи щодо скорочення викидів (стаття 12) та адаптації (стаття 13) - перебувають на етапі розроблення або погодження. Зазначена обставина зумовлює те, що в поточному звітному періоді повноцінна система планування та моніторингу кліматичної політики, передбачена Законом, перебуває у процесі становлення.

У цих умовах реалізація кліматичних заходів у 2025 році здійснювалася на підставі чинних стратегічних та програмних документів - Операційного плану заходів з реалізації у 2024 - 2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року та Операційного плану заходів з реалізації у 2025 - 2027 роках Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 лютого 2025 року № 96, а також безпосередньо в межах НПЕК.

Реалізацію кліматичних заходів у 2025 році здійснено в умовах повномасштабної збройної агресії російської федерації проти України, яка суттєво обмежує фінансові, інституційні та адміністративні ресурси держави, створює додаткові виклики для енергетичної системи та уповільнює темпи впровадження окремих регуляторних та інвестиційних рішень. Водночас зазначені виклики додатково підкреслили стратегічну важливість послідовного курсу на декарбонізацію економіки та диверсифікацію енергетичного балансу як ключових чинників підвищення стійкості держави в умовах збройної агресії.

Цей документ охоплює інформацію про хід та результати реалізації заходів щодо пом'якшення наслідків зміни клімату та адаптації до неї у 2025 році, а також про стан виконання НПЕК. Оскільки Довгострокова стратегія низьковуглецевого розвитку України та Стратегія адаптації до зміни клімату у звітному році ще не набули чинності, відповідні розділи звіту містять інформацію про стан їх розроблення та наявні проміжні результати, що ведуть до прийняття цих стратегічних документів.

Структура цієї Інформації відображає вимоги пункту 7 частини третьої статті 5 Закону та включає: огляд реалізації заходів щодо пом'якшення зміни клімату (розділ II), огляд заходів з адаптації до зміни клімату (розділ III), стан розроблення Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку України (розділ IV), стан виконання НПЕК (розділ V), стан розроблення Стратегії адаптації до зміни клімату (розділ VI).

II. Хід та результати реалізації політик та заходів щодо пом'якшення зміни клімату у 2025 році

2.1. Нормативно-правова та інституційна основа

У 2025 році реалізація заходів щодо пом'якшення зміни клімату здійснювалася в умовах формування нової системи державного управління у сфері кліматичної політики, закладеної Законом України «Про основні засади державної кліматичної політики» від 08 жовтня 2024 року № 3991-IX. Серед ключових нормативних рішень звітного року слід відзначити такі.

08 січня 2025 року Верховна Рада України прийняла Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» № 4187-IX, який набрав чинності з 01 лютого 2025 року. Законом відновлено обов'язкове подання звітності для операторів установок, охоплених системою моніторингу, звітності та верифікації (далі - МЗВ), що є необхідною передумовою для подальшого запровадження системи торгівлі квотами на викиди парникових газів. При цьому закон враховує умови воєнного стану, передбачаючи диференційований підхід до вимог залежно від стану об'єктів.

Другий національно визначений внесок України до Паризької угоди схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 жовтня 2025 року № 1172, яким визначено ціль щодо скорочення чистих викидів парникових газів, включаючи поглинання, більш ніж на 65 відсотків до 2035 року порівняно з рівнем 1990 року.

План заходів щодо створення національної системи торгівлі квотами на викиди парникових газів затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2025 року № 146, яким визначено трьохетапний підхід: підготовчий етап у 2025 - 2027 роках, пілотний запуск з 2028 року та повноцінне функціонування системи після стабілізації економічних умов та завершення воєнного стану.

Детальна інформація про хід реалізації конкретних політик та заходів щодо пом'якшення зміни клімату за секторами міститься у Звіті про прогрес впровадження протягом 2025 року Національного плану з енергетики та клімату на період до 2030 року (далі - Звіт про прогрес НПЕК), зокрема у таких підрозділах: розділ II підрозділи 1.1 «Викиди парникових газів» та 1.2 «Розвиток відновлюваних джерел енергії», розділ II підрозділ 2 «Енергоефективність». Відповідні табличні дані по кожній політиці та заходу (РаМ) з кодами, термінами реалізації, відповідальними органами та статусом виконання містяться в Додатку до Звіту про прогрес НПЕК на аркушах «Декарбонізація (викиди ПГ)», «Декарбонізація частина (ВДЕ)» та «Енергоефективність».

2.2. Заходи щодо пом'якшення зміни клімату в рамках Операційного плану Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року

На виконання Операційного плану заходів з реалізації у 2024 - 2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року у 2025 році досягнуто таких результатів.

У частині зміцнення правових та організаційних засад державної кліматичної політики (Ціль 1 Операційного плану): набрав чинності Закон України № 3991-IX «Про основні засади державної кліматичної політики»; розпорядженням Кабінету Міністрів України від 29 жовтня 2025 року № 1172 схвалено Другий НВВ до Паризької угоди. Окремим напрямом є підготовка нормативної бази для розвитку ринкових механізмів регулювання викидів: у звітному році здійснювалася робота над проектом постанови Кабінету Міністрів України «Про реалізацію експериментального проекту щодо реалізації окремих положень статті 6 Паризької угоди» та проектом Закону України «Про засади функціонування національної системи торгівлі квотами на викиди парникових газів». Прийняття зазначених актів визначено пріоритетом на 2026 рік.

У частині заходів щодо пом'якшення зміни клімату (Ціль 2 Операційного плану): відновлено систему МЗВ викидів парникових газів (Закон № 4187-IX); затверджено план заходів зі створення національної системи торгівлі квотами (розпорядження КМУ № 146 від 21.02.2025); тривають роботи з розроблення методики вимірювань, верифікації та звітності для оцінки потоків парникових газів на торфовищах. Щорічно до 31 травня Міністерство подає інформацію про стан виконання плану заходів з реалізації кліматичної політики України в рамках участі в глобальній ініціативі із скорочення викидів метану «Global Methane Pledge».

На виконання пункту 23 Операційного плану Стратегії кліматичної політики до 2035 року Українським науково-дослідним інститутом лісового господарства та агролісомеліорації ім. Г.М. Висоцького (УкрНДІЛГА) проведено науково-дослідні роботи з вдосконалення національної системи інвентаризації антропогенних викидів та поглинання парникових газів поглиначами з урахуванням рекомендацій міжнародних експертів. Центром національної інвентаризації лісів ВО «Укрдержліспроєкт» обстежено понад 7 800 ділянок, для яких сформовано базу даних, що дає можливість із відомим рівнем точності визначити обсяги вуглецю, поглинутого в лісових насадженнях. Це є основою для удосконалення національної системи інвентаризації антропогенних викидів із джерел викидів парникових газів та видалення парникових газів поглиначами і відповідної звітності.

III. Хід та результати реалізації політик та заходів з адаптації до зміни клімату у 2025 році

3.1. Нормативно-правова та інституційна основа

У 2025 році реалізація заходів з адаптації до зміни клімату здійснювалася на підставі Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 року № 1363-р. Відповідно до вимог Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики» до жовтня 2026 року планується розроблення та затвердження нової Стратегії адаптації до зміни клімату, яка стане основним документом державного планування у цій сфері відповідно до статті 11 Закону.

Ключовим нормативним рішенням у сфері адаптації у звітному році стало затвердження розпорядженням Кабінету Міністрів України від 07 лютого 2025 року № 96 Операційного плану заходів з реалізації у 2025 - 2027 роках Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року. Документ передбачає формування планів дій з адаптації у ключових секторах - управління водними ресурсами, збереження біорізноманіття, лісове господарство, енергетика, громадське здоров'я, сільське господарство та ґрунти, транспорт та інфраструктура, туризм, а також інтеграцію кліматичних ризиків у стратегічне планування на національному, обласному та місцевому рівнях і під час будівництва об'єктів інфраструктури.

3.2. Оцінки ризиків та вразливості до зміни клімату

На виконання Операційного плану заходів з реалізації у 2024 – 2026 роках Стратегії формування та реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2035 року (Ціль 3 - адаптація до зміни клімату) у 2025 році завершено або продовжено роботу з підготовки секторальних оцінок ризиків та вразливості.

Оцінку ризиків та вразливості населення до зміни клімату виконано: узагальнений звіт розміщено на офіційному веб-сайті Міністерства охорони здоров'я України.

Оцінку ризиків та вразливості сільського господарства до зміни клімату виконано: узагальнений звіт розміщено на веб-сайті Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України. Документ розроблено у межах проєкту EU4ClimateResilience: «Декарбонізація та кліматична сталість в країнах Східного партнерства».

Додатково в рамках програми підтримки ОБСЄ «Посилення потенціалу екологічного моніторингу та розробка стратегії відновлення» підготовлено ряд звітів про оцінку ризиків та вразливості ряду соціально-економічних секторів та природних складових до зміни клімату, а саме (1) енергетичного сектору (включаючи процеси виробництва, перетворення, зберігання, передачі та розподілу енергії), (2) інфраструктури автомобільного, залізничного,

авіаційного, морського та внутрішнього водного транспорту, (3) будівельної інфраструктури, (4) екосистем прибережної зони (естуарні прибережні екосистеми, наземні прибережні екосистеми, лимани та прісноводні прибережні екосистеми, морські прибережні екосистеми), та (5) біорізноманіття. Зазначені оцінки формують аналітичну основу для подальшого розроблення секторальних програмних документів щодо адаптації до зміни клімату, передбачених статтею 13 Закону. Наразі вони перебувають на розгляді у Міністерстві економіки, довкілля та сільського господарства України. Також розпочата робота над оцінкою ризиків та вразливості водного господарства.

УкрНДІЛГА розроблено низку нормативних та методичних документів, що враховують питання адаптації лісового господарства до зміни клімату, зокрема: методичні рекомендації щодо визначення інвазійної активності лісотвірних інтродукованих видів; рекомендації щодо оцінки пірогенного пошкодження та підвищення стійкості лісів до пожеж у рівнинній частині України; типи лісових культур за природними зонами та технологічні карти вирощування сіянців основних лісотвірних видів. У зазначених документах акцент зроблено на вирощуванні мішаних насаджень, стійкіших до збудників хвороб, шкідників та кліматичних змін. Розроблені матеріали можуть бути використані при плануванні заходів з адаптації лісового господарства до зміни клімату на національному рівні.

3.3. Секторальне планування адаптації

Паралельно з підготовкою оцінок ризиків та вразливості у 2025 році розпочато розроблення секторальних планів дій з адаптації до зміни клімату.

У секторі сільського господарства за підтримки проєкту EU4ClimateResilience розробляється план заходів з адаптації сільського господарства до зміни клімату відповідно до Операційного плану реалізації Стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій до 2030 року. Підготовка плану здійснюється на основі згаданої раніше оцінки ризиків та вразливості сільськогосподарського сектору.

На основі оцінка ризиків та вразливості водного господарства до зміни клімату, що наразі проводиться, до кінця 2026 року Команда підтримки реформ при Міністерстві економіки, довкілля та сільського господарства України (підрозділ з питань довкілля) розробить Національний план дій з адаптації водного господарства до зміни клімату на період до 2035 року.

IV. Стан розроблення Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку України

Відповідно до статті 8 Закону, Довгострокова стратегія низьковуглецевого розвитку України є ключовим інструментом стратегічного планування для досягнення довгострокових цілей державної кліматичної політики, зокрема кліматичної нейтральності до 2050 року. Типовий горизонт планування Стратегії становить 30 років, вона переглядається та у разі потреби оновлюється кожні п'ять років. Перша Довгострокова стратегія затверджується на період до 2050 року - дещо коротший горизонт порівняно зі стандартним 30-річним, що зумовлено необхідністю синхронізації з підходами та циклами планування Європейського Союзу у сфері кліматичної нейтральності.

Станом на кінець 2025 року проєкт Довгострокової стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року розроблено Інститутом економіки та прогнозування НАН України за підтримки Програми розвитку ООН (ПРООН) в Україні. До роботи було залучено понад 20 національних та міжнародних експертів. Проєкт ухвалено Міжвідомчою робочою групою з питань координації подолання наслідків зміни клімату в рамках ініціативи Європейської Комісії «Європейський зелений курс» під головуванням Віце-прем'єр-міністра України з питань європейської та євроатлантичної інтеграції 16 грудня 2025 року.

Розроблення Стратегії здійснювалося з урахуванням зобов'язань України як держави члена Енергетичного Співтовариства, цілей Паризької угоди щодо утримання зростання глобальної середньої температури значно нижче 2°C та докладання зусиль для обмеження її зростання до 1,5°C, а також положень Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики» щодо досягнення кліматичної нейтральності до 2050 року.

V. Хід реалізації та результати виконання Національного плану з енергетики та клімату

Національний план з енергетики та клімату до 2030 року (далі – НПЕК), схвалений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.06.2024 № 587, є ключовим стратегічним документом державної політики, що визначає узгоджений підхід до формування та реалізації цілей у сферах енергетики та клімату відповідно до міжнародних зобов'язань України, зокрема в рамках Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, а також з урахуванням цілей Європейського зеленого курсу та Паризької кліматичної угоди. НПЕК формує цілісне бачення трансформації енергетичного сектору, спрямоване на досягнення кліматичної нейтральності у довгостроковій перспективі, забезпечення сталого економічного розвитку та підвищення добробуту населення.

Підготовка звіту про прогрес впровадження НПЕК за 2025 рік здійснюється на виконання вимог пункту 7 частини третьої статті 5 Закону України «Про основні засади державної кліматичної політики» від 08.10.2024 № 3991-IX та є складовою частиною національної системи прозорості у сфері кліматичної політики. Звіт забезпечує системний аналіз стану реалізації визначених політик і заходів, оцінку досягнення встановлених цільових показників, а також ідентифікацію проблемних питань, що потребують додаткової уваги з боку органів державної влади.

2025 рік став першим повним звітним періодом практичної імплементації НПЕК, упродовж якого було розпочато реалізацію значної частини передбачених заходів на рівні профільних центральних органів виконавчої влади та інших заінтересованих сторін. Впровадження НПЕК здійснювалося в умовах збереження суттєвих безпекових викликів, пов'язаних із збройною агресією росії проти України, що зумовлює додаткове навантаження на енергетичну систему, фінансові ресурси держави та інституційну спроможність органів влади. Водночас зазначені обставини актуалізували необхідність прискорення процесів енергетичної трансформації, підвищення стійкості енергетичної інфраструктури та зменшення залежності від викопних видів палива.

Важливим етапом у забезпеченні виконання міжнародних зобов'язань України у сфері енергетики та клімату стало подання у березні 2025 року першого звіту про прогрес впровадження НПЕК до Секретаріату Енергетичного Співтовариства. Зазначений звіт підготовлено на виконання вимог Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2018/1999 від 11.12.2018 про управління Енергетичним Союзом і пом'якшення наслідків зміни клімату, про внесення змін до регламентів Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 663/2009 і (ЄС) № 715/2009, директив Європейського Парламенту і Ради 94/22/ЄС, 98/70/ЄС, 2009/31/ЄС, 2009/73/ЄС, 2010/31/ЄС, 2012/27/ЄС і 2013/30/ЄС, директив Ради 2009/119/ЄС і (ЄС) 2015/652 і про скасування

Регламенту Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 525/2013, а також Імплементативного Регламенту Комісії (ЄС) № 2022/2299 від 15.12.2022, який встановлює правила для застосування Регламенту (ЄС) 2018/1999 Європейського Парламенту та Ради щодо структури, формату, технічних деталей та процесу для інтегрованих національних звітів про прогрес з енергетики та клімату.

Саме цей крок засвідчив практичне впровадження Україною європейських підходів до стратегічного планування, моніторингу та звітності в сфері енергетики та клімату, а також підвищив рівень прозорості та підзвітності державної політики у відповідних сферах.

У звітному періоді центральними органами виконавчої влади забезпечено реалізацію комплексу заходів за всіма ключовими вимірами НПЕК, зокрема у сферах декарбонізації, енергоефективності, енергетичної безпеки, функціонування внутрішнього енергетичного ринку, а також досліджень, інновацій та підвищення конкурентоспроможності. Продовжено роботу з гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу (*acquis* ЄС), удосконалення регуляторного середовища, розвитку інституційної спроможності та впровадження механізмів міжвідомчої координації.

Паралельно здійснювався розвиток системи моніторингу та звітності виконання НПЕК, включаючи вдосконалення процедур збору та аналізу даних. Це дозволило сформулювати більш комплексне бачення прогресу у досягненні визначених цілей та забезпечити належне інформаційне підґрунтя для подальшого коригування політик.

Структура звіту відображає ключові аспекти реалізації НПЕК та включає аналіз досягнень за основними вимірами (секторами), а також інформацію щодо фінансування заходів (за наявності), стан розвитку системи моніторингу і звітності, визначення основних обмежень та викликів для реалізації політик і заходів НПЕК у 2025 році.

Узагальнюючи зазначене варто наголосити, що звіт про прогрес впровадження НПЕК за 2025 рік є важливим інструментом оцінки ефективності державної політики у сферах енергетики та клімату, яка сприяє підвищенню рівня підзвітності, прозорості та узгодженості дій органів державної влади, а також формує основу для подальшого вдосконалення стратегічного планування та реалізації реформ у відповідних сферах.

Досягнення за ключовими вимірами НПЕК

1. Декарбонізація

1.1. Викиди парникових газів

У 2025 році реалізація політик у секторі Декарбонізації в межах НПЕК характеризується поступовим просуванням у напрямку системних змін, однак із переважанням підготовчих і частково імплементованих заходів. Протягом звітного періоду основний акцент зроблено на створенні економічних стимулів

для скорочення викидів, розвитку низьковуглецевого транспорту та наближенні нормативно-правової бази до стандартів Європейського Союзу. Водночас, значна частина інструментів ще не досягла стадії повного впровадження, що обмежує їх фактичний вплив на скорочення викидів парникових газів.

Протягом звітного періоду Україна продовжила формування нормативної та стратегічної основи для скорочення викидів парникових газів, гармонізації кліматичної політики з вимогами Європейського Союзу та створення економічних механізмів декарбонізації. Ключові рішення були спрямовані на відновлення системи моніторингу викидів, підготовку до запуску національної системи торгівлі квотами та оновлення міжнародних кліматичних зобов'язань держави.

08.01.2025 Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» № 4187-IX щодо відновлення моніторингу, звітності та верифікації (далі - МЗВ) викидів парникових газів, який набув чинності з 01.02.2025. Документ відновив обов'язкове подання звітності для операторів установок, охоплених системою МЗВ, що є необхідною передумовою для подальшого впровадження системи торгівлі викидами. Водночас законом враховано умови воєнного стану: передбачено гнучкий підхід залежно від місця розташування підприємств і ступеня пошкодження об'єктів, спрощено процедури реєстрації та дозволено добровільне подання звітності за 2021-2023 роки. Прийняття акта також сприяло наближенню українського законодавства до права ЄС.

Кабінет Міністрів України 21.02.2025 розпорядженням № 146 затвердив план заходів зі створення національної системи торгівлі квотами на викиди парникових газів. Запровадження такої системи має стати важливим інструментом стимулювання низьковуглецевої модернізації економіки, підтримки повоєнного відновлення та зменшення потенційного впливу механізму СВМ на українських експортерів. План реалізації передбачає три етапи: підготовчий етап у 2025-2027 роках, пілотний запуск із 2028 року та повноцінне функціонування системи після стабілізації економічних умов та завершення воєнного стану.

Крім того, у 2025 році схвалено Другий національно визначений внесок України до Паризької угоди (розпорядження Кабінету Міністрів України від 29.10.2025 № 1172), який визначає оновлені кліматичні цілі, зокрема скорочення викидів парникових газів більше ніж на 65% до 2035 року порівняно з рівнем 1990 року, що підсилює необхідність паралельного розвитку як заходів з пом'якшення, так і адаптації до зміни клімату. Очікується, що у 2026 році буде ухвалено оновлену національну стратегію адаптації до зміни клімату, яка конкретизує довгострокові підходи до підвищення кліматичної стійкості.

У частині економічного регулювання ключову роль відіграє оподаткування викидів CO₂. Зокрема, продовжується імплементація положень Бюджетного

кодексу щодо функціонування Державного фонду декарбонізації та енергоефективної трансформації, одним із ключових джерел якого визначено надходження від екологічного податку на викиди CO₂. У рамках Національної стратегії доходів до 2030 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2023 № 1218, триває підготовка комплексного підходу до реформування цього податку у післявоєнний період. У Верховній Раді України очікують на розгляд законопроекти «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо встановлення ставки нуль гривень екологічного податку за викиди двоокису вуглецю для установок, якими здійснюються такі викиди в результаті спалювання біопалива» від 09.08.2023 (реєстр. № 9596) та «Про внесення змін до Закону України «Про альтернативні види палива» щодо створення реєстру установок, що використовують біопаливо як єдиний вид палива» від 09.08.2023 (реєстр. № 9597), внесені Кабінетом Міністрів України. Вказані законопроекти передбачають, зокрема, стимулювання використання біопалива через податкові пільги та створення відповідного реєстру установок. Загалом у 2025 році податкові зміни у сфері викидів CO₂ залишаються на стадії підготовки та експертного опрацювання, із подальшим впровадженням. Втім, практичний запуск цієї системи ще попереду.

Суттєвий прогрес спостерігається у транспортному секторі, який у 2025 році став одним із ключових драйверів декарбонізації. Зокрема, продовжується активне зростання кількості електромобілів, що стало можливим завдяки податковим пільгам та державній політиці стимулювання: кількість електромобілів зросла з 7 439 одиниць у 2018 році (станом на початок травня) до 185 тис. одиниць у 2025 (на кінець липня), тобто, більше, ніж у 25 разів, що опосередковано може свідчити про ефективність фіскального стимулювання розвитку сектору транспортних засобів, оснащених електричними двигунами.

Водночас, на виконання пункту 33 Плану заходів із реалізації Національного плану дій з відновлюваної енергетики до 2030 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 761, Міністерство енергетики України (далі – Міненерго) протягом 2025 року розробило інтерактивну карту локацій, сприятливих для розміщення зарядних станцій електромобілів.

Протягом 2025 року прогрес у секторі енергетики та промисловості у межах декарбонізації визначався переважно адаптацією регуляторної політики до умов воєнного стану із одночасним збереженням зобов'язань у сфері скорочення викидів. Зокрема, 24.12.2025 розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1499 «Про внесення змін до розпоряджень Кабінету Міністрів України від 8 листопада 2017 р. № 796 і від 24 листопада 2021 р. № 1512» внесено зміни до Національного плану скорочення викидів від великих спалювальних установок, якими продовжено строки експлуатації окремих енергетичних потужностей (ТЕС і ТЕЦ) на період дії воєнного стану, але не пізніше 31.12.2028. Таке рішення, ухвалене відповідно до позиції Ради

Міністрів Енергетичного Співтовариства та, з урахуванням форс-мажорних обставин, дозволило забезпечити енергетичну безпеку та стабільність роботи Об'єднаної енергетичної системи України, зокрема шляхом недопущення передчасного виведення генеруючих потужностей. Водночас, це рішення має стримуючий ефект на темпи скорочення викидів у короткостроковій перспективі, що відображає необхідність балансування між цілями декарбонізації та енергетичною безпекою. Практична імплементація Національного плану скорочення викидів від великих спалювальних установок продовжується: із загального переліку установок частину (15 із 42) переведено в особливий режим експлуатації, що свідчить про поетапне виконання екологічних вимог, хоча модернізація та глибоке скорочення викидів залишаються обмеженими.

Сектор управління відходами відіграє допоміжну, але важливу роль у досягненні цілей декарбонізації, насамперед через потенціал скорочення викидів метану. Так, станом на кінець 2025 року прогрес у секторі управління відходами в контексті декарбонізації залишається обмеженим і характеризується переважно формуванням нормативно-правової та стратегічної основи при повільних темпах практичної імплементації. Зокрема, відтерміновано впровадження системи розширеної відповідальності виробника у сфері упаковки у зв'язку з втратою чинності законопроект (реєстр. №10066) та альтернативних законопроектів до нього, водночас розпочато підготовку нової редакції законодавства, з урахуванням вимог до управління відходами упаковки в Європейському Союзі. Інфраструктура рециклінгу частково сформована (функціонує 94 підприємства), однак використовується лише на 50-70% через дефіцит якісної вторинної сировини, що зумовлено низьким рівнем роздільного збору відходів. Управління біовідходами залишається недостатньо розвиненим, попри запланований розвиток компостувальної інфраструктури та інтеграцію біологічного відновлення у регіональні системи. Нормативна база у сфері термічного оброблення відходів частково сформована, проте наявні потужності залишаються обмеженими – наразі функціонує лише один сміттєспалювальний завод. Разом з тим продовжується вдосконалення регулювання полігонів та системи управління звалищним метаном.

Крім того, Кабінет Міністрів України постановою від 13.05.2025 № 551 затвердив Порядок здійснення моніторингу місць утворення, зберігання та видалення відходів. Порядок впроваджує європейські підходи та правила, визначає основні вимоги до організації моніторингу, а також механізми взаємодії суб'єктів господарювання з органами державної влади та органами місцевого самоврядування. Постанова набирає чинності одночасно із Законом № 2973-IX через шість місяців з дня скасування чи припинення воєнного стану.

Водночас, варто звернути увагу, що 10.02.2025 Міндовкілля прийняло наказ № 263 «Про затвердження Правил технічної експлуатації полігонів, припинення експлуатації, рекультивації та догляду за полігонами після припинення їх експлуатації», який було розроблено з урахуванням основних

вимог директив 2008/98/ЄС та 1999/31/ЄС. Ці правила, серед іншого, врегульовують питання збирання та оброблення біогазу, використання його в енергетичних цілях та спалювання. Отже, реалізація наказу безпосередньо сприятиме впровадження політики РМ_D_WAM_12 (Збільшення обсягів знешкодження (рекуперації та факельного спалювання) біогазу на полігонах та звалищах побутових відходів) та опосередковано – політик РМ_D_WAM_08 (Поширення практики повторного використання компонентів побутових відходів) та РМ_D_WAM_09 (Поширення практики рециклінгу побутових відходів). Однак, акт набуде чинності не раніше дня припинення або скасування дії правового режиму воєнного стану в Україні.

Загалом, незважаючи на наявність стратегічних орієнтирів (зменшення захоронення відходів до 30%, розвиток рециклінгу та біологічного відновлення), внесок сектору відходів у скорочення викидів парникових газів у 2025 році залишається обмеженим та потребує суттєвого посилення зусиль з боку усіх зацікавлених сторін.

Політики та заходи сектору землекористування, змін землекористування та лісового господарства (LULUCF) у 2025 році перебувають на етапі формування. Реалізуються окремі ініціативи, спрямовані на відновлення лісів, у тому числі на територіях, що зазнали негативного впливу, а також розробляються підходи до сталого управління земельними ресурсами. Водночас практичний внесок сектору у скорочення або поглинання викидів парникових газів поки що є обмеженим і має довгостроковий характер. Повноцінна реалізація потенціалу LULUCF потребує подальшого розвитку інструментів моніторингу, фінансування та управління.

У звітному періоді Україна продовжила вдосконалення державної політики у сфері сталого сільського господарства та наближення національного законодавства до стандартів Європейського Союзу. Розвиток органічного виробництва є важливим елементом екологізації аграрного сектору, оскільки сприяє раціональному використанню природних ресурсів, збереженню родючості ґрунтів та зниженню вуглецевого навантаження.

18.06.2025 Верховна Рада України прийняла за основу законопроект (реєстр. №13204-1) із доопрацюванням положень, спрямований на удосконалення правового регулювання органічного виробництва, обігу та маркування органічної продукції. Документ забезпечує приведення Закону України щодо органічного виробництва у відповідність до положень Регламенту (ЄС) 2018/848. Законопроект передбачає уточнення та розширення сфери застосування законодавства, посилення державного контролю, а також оновлення вимог до сертифікації та маркування органічної продукції.

Реалізація зазначених змін сприятиме поширенню сталих агровиробничих практик, підвищенню довіри споживачів до органічної продукції та підтримці низьковуглецевої трансформації аграрного сектору України.

Окремої уваги слід приділити прогресу реалізації заходів, спрямованих на адаптацію до змін клімату. Зокрема, розпорядженням Кабінету Міністрів

України від 07.02.2025 № 96 затверджено операційний план заходів з реалізації Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року на 2025-2027 роки. Документ передбачає, серед іншого, розроблення секторальних планів адаптації у ключових сферах (водні ресурси, енергетика, сільське господарство, громадське здоров'я, інфраструктура тощо), а також інтеграцію кліматичних ризиків і прогнозованих наслідків зміни клімату у стратегічне планування на всіх рівнях управління та у процеси відбудови і розвитку інфраструктури. Водночас практична реалізація заходів адаптації перебуває на початковому етапі, а їх масштабування очікується у наступні роки.

Загалом у 2025 році сектор декарбонізації демонстрував помірний, але структурно важливий прогрес у реалізації заходів НПЕК. Основні досягнення були зосереджені у сфері формування нормативно-правової бази, відновлення системи моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів, підготовки до запуску національної системи торгівлі квотами, а також поступового впровадження секторальних рішень у транспорті, управлінні відходами, агросекторі та сфері адаптації до зміни клімату. Водночас позитивна динаміка значною мірою має підготовчий характер, тоді як масштабний ефект у вигляді фактичного скорочення викидів очікується у середньо- та довгостроковій перспективі.

Стримуючими чинниками залишаються наслідки військової агресії росії обмежені інвестиційні ресурси, відтермінування набрання чинності окремими регуляторними актами та потреба у прискоренні практичної імплементації вже ухвалених рішень. Разом із тим, ухвалені у 2025 році рішення створюють основу для подальшого переходу України до кліматично нейтральної та ресурсоефективної економіки, а також посилюють інтеграцію державної політики з європейськими підходами у сфері клімату та довкілля.

У разі збереження темпів реформ, забезпечення належного фінансування та міжнародної підтримки у наступні роки можна очікувати суттєвого посилення результативності політик декарбонізації та досягнення стратегічних кліматичних цілей України.

1.2. Розвиток ВДЕ

У 2025 році реалізація політик у сфері розвитку відновлюваних джерел енергії в межах НПЕК характеризувалася поступовим переходом від моделі фіксованої підтримки до більш ринкових механізмів, а також розвитком інструментів, необхідних для інтеграції українського сектору ВДЕ до європейського енергетичного простору. Основний акцент було зроблено на вдосконаленні механізмів підтримки виробників ВДЕ, запуску ринку гарантій походження, підготовці умов для розвитку аукціонів, корпоративних РРА та альтернативних видів палива. Водночас динаміка нового будівництва ВДЕ залишалася обмеженою, а частина ключових інструментів потребує подальшого нормативного доопрацювання та практичного масштабування.

Станом на 31.12.2025 загальна встановлена потужність об'єктів електроенергетики, яким встановлено «зелений» тариф, становила 8 789,3 МВт, з яких робоча потужність склала 5 527 МВт. Обсяг електричної енергії, відпущеної такими об'єктами, становив 6 521 млрд кВт/год, що близько 11% у загальній структурі виробництва електроенергії в Україні. Протягом 2025 року «зелений» тариф було встановлено для об'єктів потужністю 7,55 МВт, водночас припинено дію тарифу для об'єктів потужністю 9,2 МВт. Це свідчить про фактичне завершення етапу активного розширення підтримки через «зелений» тариф та поступовий перехід до нових моделей стимулювання. Окремо значною залишається роль приватних домогосподарств: кількість генеруючих установок, яким встановлено «зелений» тариф, досягла 82 745 одиниць загальною потужністю 2 086 МВт.

Важливим кроком для фінансової стабілізації сектору стало затвердження розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.06.2025 № 612 Дорожньої карти відокремлення надбавки на відновлювану енергію від тарифу на послуги з передачі електричної енергії та плану заходів щодо її реалізації. Це рішення має на меті поступове врегулювання фінансової моделі підтримки ВДЕ та зменшення навантаження на тариф на передачу.

У 2025 році також продовжувалося впровадження механізму ринкової премії. Станом на 31.12.2025 на цей механізм перейшли 101 генеруюча установка загальною потужністю 658 МВт, а вартість наданої послуги за механізмом ринкової премії склала 380,8 млн грн без ПДВ. Подальше вдосконалення цього інструменту передбачено Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення функціонування енергетичних ринків, конкурентних умов виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії та посилення енергетичної стійкості» (законопроект зареєстровано 28.04.2025, №13219, Закон № 4777-IX, прийнятий 10.02.2026), що зокрема, запровадив модель односторонньої ринкової премії для підтримки виробників електроенергії з ВДЕ в межах аукціонів.

Аукціонна модель підтримки ВДЕ у 2025 році продемонструвала обмежений інтерес з боку інвесторів. Протягом року було проведено дві аукціонні сесії з вітроенергетики із загальною квотою 250 МВт та максимальною ціною 8 євроцентів за кВт/год. За результатами липневого аукціону переможцем було визначено вітрову електростанцію потужністю 120 МВт. Водночас низький рівень конкуренції засвідчив необхідність перегляду умов підтримки, що й було враховано у Законі № 4777-IX. Закон № 4777-IX передбачає перехід до односторонньої ринкової премії, зменшення гарантійного забезпечення та продовження механізму підтримки аукціонів до 2034 року. Подальша реалізація цього підходу потребує оновлення порядку проведення аукціонів та затвердження квот підтримки на наступні роки.

Окремим напрямом розвитку ринку ВДЕ стали корпоративні РРА та

фінансові контракти на різницю. Базове законодавче підґрунтя для цього інструменту було створено Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України» від 30.06.2023 № 3220-IX, однак динамічного розвитку ринку поки не відбулося. У 2025 році бізнес почав тестувати цей механізм: зокрема, компанія Elementum Energy уклала перший в Україні договір за механізмом CfD між Дністровською ВЕС та промисловим підприємством, а також договір із SEMARK щодо стабілізації цін на електричну енергію. Це свідчить про появу перших практичних прикладів, хоча ринок корпоративних РРА залишається на початковому етапі.

Важливим результатом 2025 року став розвиток системи гарантій походження електричної енергії з ВДЕ. Протягом року Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг (далі – НКРЕКП) забезпечено функціонування відповідного реєстру, видачу гарантій походження та інтеграцію системи з реєстрами країн Енергетичного Співтовариства, ЄС та ОЕСР. На кінець звітної періоду в реєстрі було створено 1 128 облікових записів і зареєстровано 1 510 генеруючих установок. За період виробництва серпень 2024 — грудень 2025 року видано понад 18,6 млн гарантій походження на відповідний обсяг електроенергії з ВДЕ, з яких майже 14,9 млн – за 2025 рік.

Поряд із цим у 2025 році тривала робота над наближенням української системи гарантій походження до європейських правил EECs та стандарту CEN 16325. З 01.10.2025 відкрито технічну можливість трансферу гарантій походження між реєстрами України та Договірних сторін Енергетичного Співтовариства. Водночас повноцінне взаємне визнання гарантій походження потребує подальшої координації, зокрема з боку Секретаріату Енергетичного Співтовариства, а також подальшої інтеграції з ринком ЄС.

У частині підтримки малої генерації у 2025 році продовжувалася реалізація програми «ГрінДІМ» Фонду енергоефективності. За рік було повністю завершено 136 проектів та видано грантів на 121,7 млн грн. Програма сприяє поширенню розподіленої генерації та підвищенню енергетичної стійкості житлового сектору.

У сфері альтернативних видів палива у 2025 році було прийнято низку нормативних актів, зокрема постанову Кабінету Міністрів України від 17.11.2025 № 1482 щодо технічного регламенту для альтернативних моторних палив, а також наказ Держенергоефективності щодо форми протоколу за порушення у сфері подання інформації про вміст рідкого біопалива. Крім того, у Верховній Раді залишаються зареєстрованими законопроекти щодо створення реєстру установок, які використовують біопаливо як єдиний вид палива, та розвитку електронної торгівлі альтернативними видами палива.

03.12.2024 у Верховній Раді України зареєстровано проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації законодавства

Європейського Союзу у сфері відновлюваних джерел енергії», реєстр. № 14271 (схвалено у першому читанні 29.04.2026). Законопроект розроблений Міненерго з метою імплементації законодавства ЄС у сфері ВДЕ. Прийняття законопроекту має стати наступним етапом наближення українського регулювання до європейських правил у сфері відновлюваної енергетики.

Крім того, у 2025 році продовжувала діяти політика податкових та митних стимулів для ввезення енергетичного обладнання. Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування банків податком на прибуток підприємств у 2026 році та перенесення строків введення в дію Електронної системи обігу алкогольних напоїв, тютюнових виробів та рідин, що використовуються в електронних сигаретах» від 03.12.2025 продовжено до 01.01.2029 звільнення від ПДВ імпорту енергообладнання, що має підтримати відновлення та розвиток розподіленої генерації, ВДЕ та енергетичної стійкості.

Окремим елементом політики декарбонізації стало ухвалення постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової програми справедливої трансформації вугільних регіонів України до 2030 року» від 18.06.2025 № 711. Програма створює основу для поступової диверсифікації економіки вугільних регіонів та їх інтеграції у ширший процес енергетичного переходу.

Загалом у 2025 році політика розвитку ВДЕ демонструє прогрес у створенні нової ринкової архітектури сектору, зокрема через запуск гарантій походження, перехід до ринкової премії, розвиток аукціонів та перші практичні приклади корпоративних контрактів. Водночас, фактичне зростання нових потужностей залишається обмеженим, а повноцінний ефект реформ залежатиме від подальшого оновлення підзаконної бази, покращення умов для інвесторів та інтеграції українських інструментів підтримки ВДЕ з європейським ринком.

Що стосується питання проведення аукціонів з розподілу квот підтримки відновлюваної енергетик, то саме в 2025 році було проведено дві аукціонні сесії з розподілу квот підтримки вітроенергетики загальним обсягом 250 МВт (100 МВт у квітні та 150 МВт у липні), при граничній ціні 8 євроцентів за кВт/год. За результатами липневого аукціону визначено переможця з проектом вітрової електростанції потужністю 120 МВт. Водночас було зафіксовано низький рівень зацікавленості інвесторів, що пояснюється особливостями чинної моделі підтримки у вигляді контрактів на різницю.

З метою усунення зазначених недоліків та підвищення інвестиційної привабливості механізму підтримки ухвалено Закон № 4777-IX, яким запроваджено перехід від контрактів на різницю до механізму односторонньої ринкової премії. Це дозволяє виробникам електроенергії з ВДЕ працювати на ринкових умовах із гарантованим державним ціновим захистом, зменшує фінансові ризики інвесторів і створює передумови для залучення банківського фінансування.

Крім того, Закон № 4777-IX передбачає продовження дії аукціонного

механізму до 2034 року та більш гнучкий підхід до формування квот підтримки, зокрема через зменшення обов'язкової частки окремих технологій. Важливим нововведенням є також зниження фінансового навантаження на учасників аукціонів шляхом зменшення розміру банківських гарантій, а також запровадження альтернативного інструменту фінансового забезпечення у вигляді внесення коштів безпосередньо Гарантованому покупцю.

Закон № 4777-IX також підвищує гнучкість реалізації проектів, дозволяючи відхилення фактичної потужності в межах встановлених параметрів, продовжує строки подання необхідних документів і спрощує процедури приєднання до мережі. Окремо врегульовано питання розвитку системи гарантій походження електроенергії відповідно до європейських стандартів, а також розширено можливості використання установок зберігання енергії, зокрема через механізм спільного використання мережевої інфраструктури.

Додатково законом передбачено низку системних змін у функціонуванні енергетичного ринку, включаючи розвиток механізмів гнучкого приєднання, врегулювання роботи об'єктів ВДЕ на окремих територіях, а також удосконалення розподілу фінансових потоків на ринку електроенергії. Реалізація закону є частиною виконання зобов'язань України в межах програми Ukraine Facility та узгоджується з вимогами Європейського Союзу щодо розвитку сектору відновлюваної енергетики.

Поряд із Законом № 4777-IX, законопроект № 14271 також передбачає гармонізацію національного законодавства з правом ЄС у сфері відновлюваної енергетики, визначення підходів до розрахунку частки ВДЕ у кінцевому споживанні енергії, запровадження інституту енергетичних спільнот, а також механізмів міжнародної співпраці у вигляді статистичних трансферів і спільних проектів. Окрему увагу приділено формуванню спеціальних зон розвитку енергетичної інфраструктури, удосконаленню критеріїв сталості біопалив та підготовці необхідної вторинної нормативної бази для повної імплементації європейського законодавства.

Енергоефективність

У 2025 році реалізація політик у сфері енергоефективності в межах НПЕК характеризувалася поступовим розширенням практичних інструментів, зокрема у житловому секторі, публічних будівлях та промисловості, водночас із збереженням значної частки заходів на стадії імплементації або доопрацювання вторинного законодавства. Основний акцент було зроблено на масштабуванні програм підтримки, розвитку інституційної спроможності та наближенні нормативної бази до вимог Європейського Союзу. Водночас, окремі системні інструменти, зокрема зобов'язання з енергоефективності та регулювання у сфері теплопостачання, залишаються неповністю операціоналізованими.

У житловому секторі ключову роль продовжує відігравати Фонд енергоефективності, який у 2025 році демонструє значні результати

впровадження програм термомодернізації. За весь період діяльності, завершено 1 876 проектів (із 2 273 поданих), у яких взяли участь понад 241 тис. сімей. Загальний обсяг фінансування поданих проектів склав 9,2 млрд грн, з яких 6,7 млрд грн передбачено у вигляді грантів (4,2 млрд грн вже виплачено). Найбільше охоплення забезпечили програми «ВідновиДІМ» (127,8 тис. сімей) та «Енергодім» (81,8 тис. сімей), тоді як «ГрінДІМ» залишається менш масштабною за обсягами (повністю завершених 136 проектів та видано грантів на 121,7 млн грн). Реалізовані заходи забезпечують щорічну економію 286,7 млн кВт·год енергії та скорочення викидів CO₂ на 77,4 тис. тонн, що свідчить про відчутний практичний ефект політики.

Додатковим інструментом фінансування став Державний фонд декарбонізації та енергоефективної трансформації, який фактично розпочав роботу у вересні 2024 року. Станом на кінець 2025 року профінансовано 74 проекти у 17 регіонах, переважно у промисловості (близько 94%), а також у громадах і на об'єктах критичної інфраструктури. Паралельно реалізуються програми встановлення сонячних електростанцій із накопичувачами, проведення енергетичних аудитів та сертифікації будівель органів влади, що відповідає вимогам Директиви (ЄС) 2023/1791.

У сфері будівель продовжується формування нормативної та інституційної бази. 06.02.2025 наказом № 168 Міністерство розвитку громад та територій України затвердило Вимоги до будівель із близьким до нульового рівнем споживання енергії (НЗЕБ/NZEB), які набрали чинності 1 квітня 2025 року, що стало важливим кроком до імплементації європейських стандартів. Водночас діють мінімальні вимоги до енергоефективності будівель, затверджені ще у 2020 році. Станом на 01.03.2026 в Єдиній державній електронній системі у сфері будівництва міститься 24 870 чинних енергетичних сертифікатів, що свідчить про поступове поширення практики енергетичної сертифікації.

Важливим кроком стало впровадження інструментів енергоменеджменту в державному та муніципальному секторах. У 2025 році суттєво розширено впровадження систем енергетичного менеджменту в органах державної влади: станом на 31.12.2025 охоплено 12 033 будівлі, у 8 456 з яких (70,3%) затверджено накази про впровадження систем енергоменеджменту (для порівняння: у 2024 році енергомоніторинг охоплював понад 7 тис. будівель). З березня 2025 року почала функціонувати національна база даних енергетичних характеристик будівель, яка станом на березень 2026 року містить інформацію про понад 3 тис. об'єктів. Додатково Кабінет Міністрів України розпорядженням від 08.10.2025 № 1104-р затвердив План заходів щодо підвищення енергоефективності будівель органів державної влади на 2026 рік, який передбачає впровадження енергоменеджменту, сертифікацію будівель та навчання персоналу до кінця 2026 року.

На місцевому рівні посилюється стратегічне планування: станом на березень 2026 року затверджено 71 місцевий енергетичний план, а в 8 регіонах функціонують Офіси декарбонізації та енергоефективності, що забезпечують

підтримку громадам у впровадженні енергоефективних рішень.

У сфері ринкових механізмів та інструментів стимулювання спостерігається поступовий розвиток. Зокрема, станом на грудень 2025 року, укладено 793 ЕСКО-договори на суму 3,59 млрд грн (81 договір на 0,96 млрд грн за 2025 рік), а також впроваджуються підходи до енергоефективних публічних закупівель через платформу Prozorro, включаючи використання екологічних критеріїв та калькулятора вартості життєвого циклу продукції. Водночас не всі необхідні нормативно-правові акти у цій сфері ще ухвалені.

У частині регулювання енергоспоживчих товарів в Україні діє розгалужена система технічного регулювання, яка включає 2 рамкові технічні регламенти, 25 регламентів з екодизайну та 15 – з енергетичного маркування, що відповідає європейському підходу до підвищення енергоефективності продукції.

Суттєвий ефект у зниженні енергоспоживання мала також програма «Несемо світло разом!», яка завершилась у липні 2024 року. У межах програми понад 8 млн українців обміняли 40 млн ламп розжарювання на LED-лампи, що дозволило скоротити навантаження на енергосистему на 1–2 ГВт.

У сфері обліку та управління споживанням енергії продовжується впровадження інтелектуальних рішень. Станом на кінець 2025 року частка інтелектуальних лічильників електроенергії становить 23,65%, при цьому їх кількість зросла на 24,1% за рік, а кількість багатозонних лічильників електричної енергії у 2025 році зросла на 13,2% у порівнянні з 2024 роком. Рівень оснащення будівель вузлами комерційного обліку теплової енергії досяг 86,7% для житлових та 85,2% для нежитлових будівель, однак повне покриття відтерміновано до завершення воєнного стану.

У секторі теплопостачання та когенерації спостерігається позитивна динаміка: у 2025 році кваліфіковано 71 установку вискоелефективної когенерації (+40% до 2024 року), а загальна електрична потужність таких установок досягла 3,1 ГВт. Водночас низка важливих елементів регулювання, зокрема порядок розроблення національного звіту щодо потенціалу ефективного централізованого теплопостачання, залишається незатвердженою, а частина нормативних положень набуде чинності лише після завершення воєнного стану.

Разом з тим, частина ключових реформ залишається відтермінованою. Зокрема, впровадження схеми зобов'язань з енергоефективності поки що обмежується рамковим законодавством і потребує прийняття підзаконних актів. Крім того, подальший розвиток сектору тісно пов'язаний із реформою лібералізації енергетичних ринків, передбаченою зобов'язаннями України перед МВФ та в межах Ukraine Facility із дедлайнами у 2026 році.

Енергетична безпека

У 2025 році основними викликами для енергетичної безпеки України залишалися наслідки повномасштабної збройної агресії, зокрема масштабні руйнування енергетичної інфраструктури, що призвели до дефіциту

генеруючих потужностей та підвищеного навантаження на об'єднану енергетичну систему. Енергетичний сектор функціонував в умовах постійних атак на критичні об'єкти, що обумовлювало необхідність посилення фізичного захисту інфраструктури та впровадження додаткових заходів безпеки постачання енергоресурсів відповідно до європейських стандартів.

Додатковими викликами залишалися економічна нестабільність, спричинена руйнуванням виробничих потужностей, зниженням ділової активності та дефіцитом кваліфікованої робочої сили, а також необхідність подальшої інтеграції енергетичного сектору України до ринків ЄС через гармонізацію законодавства та впровадження механізмів забезпечення потужності й гнучкості енергосистеми. Важливим фактором також залишалося забезпечення стабільного фінансування відновлення енергетичної інфраструктури за рахунок міжнародної підтримки, що в сукупності вимагало комплексних реформ та системних рішень для підвищення стійкості енергетичної системи.

Попри наявність низки викликів у сфері енергетичної безпеки, у 2025 році було досягнуто певного прогресу в реалізації заходів, спрямованих на її підвищення.

У 2025 році продовжувався розвиток і диверсифікація маршрутів імпорту природного газу та нафтопродуктів, що було спрямовано на зменшення залежності від окремих джерел постачання, підвищення енергетичної безпеки та забезпечення стабільного постачання енергоресурсів. У цьому контексті відбулося розширення пропускної спроможності альтернативних маршрутів, зокрема Трансбалканського коридору, нова гарантована потужність якого становить 7,0 млн куб. м/добу та який забезпечує доступ до альтернативних джерел газу з грецьких і турецьких LNG-терміналів, азербайджанського газу через TANAP і TAP, а також у перспективі 2 років — до офшорного видобутку в Румунії та Болгарії. Вказаний маршрут також дозволяє транспортування газу як для імпорту в Україну, так і для подальшого транзиту до країн Центральної та Східної Європи через ГТС України.

Крім того, з 01.09.2024 ОГТСУ та оператор ГТС Молдови Vestmoldtransgaz (VMTG) запровадили гарантовані потужності в точках міждержавного з'єднання Каушани та Гребеники, що забезпечило можливість транспортування 11,5 млн куб. м/добу у напрямку з України до Республіки Молдова та 1 млн куб. м/добу у зворотному напрямку. Наприкінці грудня 2024 року було досягнуто домовленості про збільшення гарантованої потужності в ТМЗ Гребеники до 7 млн куб. м/добу з 01.01.2025, що посилює можливості імпорту газу з Молдови до України.

У рамках підготовки до опалювального сезону оператори ГТС Греції, Болгарії, Румунії, Молдови та України спільно з національними регуляторами розробили та впровадили тимчасовий спільний продукт об'єднаної потужності для транспортування газу з Греції до України через Трансбалканський маршрут зі знижкою на період червень–жовтень 2025 року («Route 1»). У вересні – на

початку жовтня 2025 року оператори ГТС звернулися спільним листом від 03.10.2025 до національних регуляторних органів із пропозицією продовжити дію «Route 1» до кінця 2025/2026 газового року та збільшити розмір знижки з боку румунського та молдовського операторів до 50% (замість 25%). Отримана позитивна відповідь дозволила підвищити комерційну привабливість доступу до альтернативних джерел газу.

Значного прогресу досягнуто за напрямком створення потужностей з виготовлення паливних касет для забезпечення щонайменше 50% потреб українських АЕС. Дана політика спрямована на підвищення потужності українських атомних електростанцій (АЕС) шляхом будівництва нових реакторів та реалізації проекту виробництва вітчизняних тепловиділяючих збірок. Реалізація проекту дозволить замінити російське паливо технологіями Westinghouse, а до 2027 року «Енергоатом» планує розробити власну лінію з виробництва ядерного палива, щоб забезпечити 50% потреб палива для АЕС протягом трьох років.

У рамках реалізації проекту з будівництва технологічного комплексу з виробництва тепловиділяючих збірок (ТКВТВЗ) у 2025 році було підготовлено звіт з оцінки впливу на довкілля (ОВД), проведено громадські обговорення та транскордонні консультації із заінтересованими країнами. За результатами зазначених процедур отримано Висновок з ОВД планованої діяльності Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 09.05.2025 № 21/01-6259/1.

Разом з тим, Міненерго підготовлено проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про розміщення, проектування та будівництво ядерної установки з виробництва тепловиділяючих збірок ядерних реакторів атомних електростанцій».

Також протягом 2025 року між АТ «НАЕК «Енергоатом» та компанією Westinghouse підписано:

ліцензійну угоду на конструкцію та технологію виробництва паливних збірок ВВЕР-1000 за технологією компанії Westinghouse;

угоду про постачання технології виробництва паливних збірок ВВЕР-1000, відповідно до якої АТ «НАЕК «Енергоатом» має отримати технічну документацію та технології від Westinghouse для реалізації проекту, технічні консультаційні послуги компанії Westinghouse для постійної підтримки проекту на всіх етапах, а персонал ТКВТВЗ (керівництво, оператори обладнання, спеціалісти із забезпечення якості тощо) мають пройти відповідне навчання;

угоду про постачання основного технологічного обладнання для виробництва паливних збірок ВВЕР-1000, відповідно до якої АТ «НАЕК «Енергоатом» має отримати обладнання, а також технічну підтримку при встановленні та введенні обладнання в експлуатацію відповідно до технологічного процесу.

Відповідно до умов Угоди про постачання основного технологічного обладнання для виробництва паливних збірок ВВЕР-1000 постачання

обладнання планується здійснити в 2027 році.

Також між АТ «НАЕК «Енергоатом» та компанією Westinghouse підписано Угоду на поставку транспортних пакувальних комплектів Traveller VVER для перевезення паливних збірок.

Наступним важливим кроком для забезпечення енергетичної безпеки є створення запасів газу (заповнення газосховищ).

За цим напрямком Рішенням 2024/01/ECS-EnC Секретаріату Енергетичного Співтовариства для України був встановлений цільовий показник заповнення ПСГ на 1 листопада 2025 року на рівні 12,07 млрд куб.м.

Додатково для підвищення безпеки постачання газу в осінньо-зимовий період 2025-2026 років урядом було встановлено цільовий обсяг заповнення ПСГ на 1 листопада на рівні 13,2 млрд куб. м. Станом на 01.11.2025 обидва показники заповнення ПСГ були досягнуті.

Щодо виконання мінімальних критеріїв безпеки постачання електроенергії можливо відзначити наступне.

Міненерго щороку здійснює моніторинг безпеки постачання електричної енергії відповідно до статті 20 Закону України «Про ринок електричної енергії» та за результатами якого формується відповідний звіт. Водночас, у період дії воєнного стану зазначений документ не підлягає оприлюдненню у зв'язку з наявністю в ньому інформації з обмеженим доступом.

Протягом звітної періоду з метою забезпечення надійної та ефективної роботи об'єднаної енергетичної системи України під час підготовки та проходження осінньо-зимового періоду 2025/2026 років, відповідно до наказу Міністерства енергетики України від 08.01.2025 № 10 «Про підготовку обладнання електростанцій і теплових мереж до надійної та ефективної роботи у 2025 році та в осінньо-зимовий період 2025/2026 року», Держенергонаглядом щотижнево (з виїздом на місця) здійснювалися моніторинги (усього 1432), зокрема:

щодо стану виконання планових ремонтних та аварійно-відновлювальних робіт обладнання підстанцій ПрАТ «НЕК «Укренерго» (за 2025 рік здійснено 247 моніторингів);

щодо стану виконання планових ремонтних і аварійно-відновлювальних робіт обладнання електростанцій суб'єктів електроенергетики (за 2025 рік здійснено 153 моніторинги);

щодо виконання робіт з відновлення та фізичного захисту підстанцій на об'єктах ПрАТ «НЕК «Укренерго» (за 2025 рік здійснено 1032 моніторинги на 86 підстанціях).

Відповідно до доручення Міністра енергетики України проведено моніторинги затверджених графіків відновлення основного обладнання теплових електростанцій енергогенеруючих компаній та теплових електроцентралей на 2025 рік та графіків відновлення основного обладнання гідроелектростанцій на 2025 рік (за період з березня 2025 року по грудень 2025 року здійснено 24 моніторинги).

Певного прогресу досягнуто при проведенні експерименту щодо будівництва, ремонту та інших інженерно-технічних заходів із захисту ОКІ.

Так, відповідно до пункту 384 Правил підготовки доручень Уряду на 2025 рік (далі – ППДУ-2025), Міненерго визначено завдання щодо координації завершення облаштування інженерно-технічного захисту на визначених об'єктах критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору критичної інфраструктури.

На виконання ППДУ-2025, Міненерго листами від 26.11.2025 № 26/1.6-14.1-20755 та № 26/1.6-14.1-20776 звернулося до відповідних операторів критичної інфраструктури та Агентства відновлення з вимогою активізувати роботу щодо завершення облаштування інженерно-технічного захисту II рівня на визначених об'єктах критичної інфраструктури та поінформувати про результати Міненерго.

Проведено заслуховування операторів критичної інфраструктури з питань стану будівництва захисних споруд II та III рівня за 2024-2025 роки, ініційовані службові перевірки за фактами невиконання запланованих заходів із завершення будівництва інженерно-технічного захисту II рівня в рамках в умовах воєнного стану в ПрАТ «НЕК «Укренерго», АТ «НАЕК «Енергоатом», ПАТ «Центренерго», ТОВ «Оператор ГТС України».

За результатами моніторингу стан виконання Плану завершення будівництва складає:

- завдання із будівництва I рівня захисту об'єктів критичної газової інфраструктури виконано на 100%;
- завдання із будівництва захисту II рівня (критичні елементи ПС 330/750 НЕК "Укренерго", ГЕС/ГАЕС, АЕС) - 77,2%;
- завдання із будівництва захисту III рівня виконано на 73% (ГЕС/ГАЕС).

Стан виконання завдань з будівництва захисту об'єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору службами відновлення та розвитку інфраструктури складає:

- реконструкції електричних підстанцій (захист від безпілотних літальних апаратів II рівень захисту) – 22 договори; стан виконання – 94,9%;
- реконструкції електричних підстанцій із будівництвом фортифікаційної споруди та встановленням обладнання (протиракетний захист, III рівень захисту) – 22 договори; стан виконання 26%.

З метою виконання статті 19 Закону України «Про критичну інфраструктуру» та доручення Міненерго від 14.01.2025 № 26/1.2-14-839, представниками Держенергонагляду взято участь у виїзних заходах з оцінки захищеності 22 ПС ПрАТ «НЕК «Укренерго», що включені до Переліку важливих об'єктів держави та об'єктів критичної інфраструктури, щодо яких виконуються завдання з протиповітряного прикриття, затвердженого

розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27.12.2022 № 1229-рс-ОП.

В свою чергу, в АТ «НАЕК Енергоатом» у встановленому порядку впроваджено Вимоги щодо управління ризиками безпеки на об'єктах критичної інфраструктури I категорії критичності (далі – «Вимоги щодо управління ризиками»), затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 01.04.2025 № 367.

З урахуванням «Вимог щодо управління ризиками» в товаристві актуалізована виробнича документація, зокрема внесено відповідні зміни до «Положення з управління ризиками у АТ «НАЕК «Енергоатом» ПЛ-Д.0.06.679-25.

Відповідно до «Вимог щодо управління ризиками» у філіях «ВП АЕС» розроблені профілі ризиків безпеки ОКІ, проведено оцінювання, ідентифікацію, аналіз та оброблення ризиків безпеки із застосуванням національних та міжнародних стандартів управління ризикам безпеки.

Що стосується фінансового резерву для зняття з експлуатації ядерних установок, то станом на 31.12.2025 сума коштів фінансового резерву, призначеного для фінансування заходів, пов'язаних із припиненням експлуатації і зняттям з експлуатації ядерних установок, становила 5 881 868 000,00 гривень. (141, 491 млн доларів США).

Важливим питанням в звітному періоді залишалось поводження з відпрацьованим ядерним паливом (далі – ВЯП) та радіоактивними відходами (далі – РАВ), яке в Україні здійснюється в рамках Державної економічної програми поводження з відпрацьованим ядерним паливом на період до 2025 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 11.08.2021 № 847. Програма розроблена з урахуванням вимог Директиви Ради 2011/70/Євратом та її дія спрямована на забезпечення безпечного довгострокового зберігання ВЯП Рівненської, Хмельницької та Південно-Української АЕС у централізованому сховищі.

У зв'язку із завершенням у 2025 році терміну дії зазначеної програми, Міненерго розроблено та листом від 28.01.2026 № КМ/1.1-6.3-1862 подано на розгляд до Кабінету Міністрів України проект розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції державної економічної програми поводження з ВЯП на період до 2030 року».

Поводження з ВЯП Чорнобильської АЕС здійснюється Державним агентством України з управління зоною відчуження шляхом експлуатації сховищ СВЯП-1 та СВЯП-2. Поводження з РАВ в Україні здійснюється згідно зі Стратегією поводження з радіоактивними відходами в Україні, Загальнодержавною цільовою екологічною програмою поводження з радіоактивними відходами та Загальнодержавною програмою зняття з експлуатації ЧАЕС та перетворення об'єкта «Укриття» на екологічно безпечну систему. Стратегією визначені основні напрями та завдання з розвитку в Україні системи поводження з РАВ на період 50 років.

Разом з тим, варто наголосити, що у 2025 році Верховною Радою України

у першому читанні прийнято за основу законопроект «Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами».

Протягом 2025 року продовжувалися заходи щодо збільшення національного видобутку природного газу.

Із 13 угод про розподіл продукції виконуються 2:

- на ділянці Угнівська (угода виконується з весни 2022 р., інвестор ТОВ «Велл Ко»);
- на ділянці Берестянська (інвестор – державне АТ «Укргазвидобування») розпочато видобуток з березня 2026 року.

У 2025 році в Україні видобуто 16,97 млрд м³ природного газу, що на 2,4 млрд м³ більше ніж передбачалося прогнозним балансом.

Протягом звітного періоду продовжувалась робота з розвитку уранового виробництва. Так, листом від 31.10.2025 № 05-03/6707 ДП «СхідГЗК» подало до Міністерства енергетики України перелік нових і розпочатих проектів та програм публічних інвестицій, зокрема «Новокостянтинівська шахта. Розвиток виробничих потужностей» (090925-7A4FOD1C) та «Будівництво нової сірчаноокисотної установки гідрометалургійного заводу» (1009256C385758), які внесено до системи DREAM.

У 2025 році забезпечено практичну імплементацію механізмів функціонування системи мінімальних запасів нафти та нафтопродуктів шляхом формування необхідної нормативно-правової бази. Зокрема, затверджено план дій для подолання кризових ситуацій на ринку нафти та нафтопродуктів (постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2025 № 601), визначено адміністратора електронної системи репортигу – АТ «Оператор ринку» (наказ Міненерго від 29.01.2025 № 41), а також затверджено типову форму угоди щодо резервування нафти та нафтопродуктів, що входять до складу мінімальних запасів (наказ Міненерго від 19.03.2025 № 118). У результаті зазначених заходів у 2025 році було забезпечено запуск ключових елементів системи управління мінімальними запасами.

У 2025 році досягнуто суттєвого прогресу в імплементації правил ЄС щодо безпеки постачання електроенергії та газу. Зокрема, забезпечено підготовку законопроектів «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм європейського права з інтеграції енергетичних ринків, підвищення безпеки постачання та конкурентоспроможності у сфері енергетики» (реєстр. № 12087-д від 27.06.2025), спрямованого на впровадження положень Регламенту (ЄС) 2019/941 Європейського Парламенту та Ради від 05.06.2019 щодо готовності до ризиків у секторі електроенергетики та скасування Директиви 2005/89/ЄС. Законопроект став ключовим етапом гармонізації національного законодавства з європейськими вимогами у сфері енергетичної безпеки.

У 2025 році продовжено системну роботу із забезпечення фізичного, інженерно-технічного та кіберзахисту об'єктів критичної інфраструктури паливно-енергетичного сектору. У цьому контексті було посилено нормативно-

правову базу у сфері кібербезпеки, зокрема затверджено Вимоги з кіберзахисту паливно-енергетичного сектору критичної інфраструктури (наказ Міненерго від 07.10.2025 № 403, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03.11.2025 за № 1599/45005), що визначають обов'язкові стандарти захисту та організаційні заходи для об'єктів енергетичного сектору.

Реалізація зазначених заходів у 2025 році спрямована на підвищення стійкості критичної енергетичної інфраструктури до фізичних та кіберзагроз, а також на забезпечення комплексного підходу до захисту об'єктів ОКІ відповідно до сучасних викликів безпеки.

За результатами огляду стану кібербезпеки ОКІ Міненерго сформовано оцінку стану кібербезпеки паливно-енергетичного сектору критичної інфраструктури, здійснено опис виявлених реальних та потенційних кіберзагроз, підготовлено пропозиції щодо заходів забезпечення кіберстійкості, а також удосконалення законодавства України у сфері кібербезпеки. Річний звіт Міненерго з відповідною оцінкою листом було надіслано до Служби безпеки України, Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та Апарату Ради національної безпеки і оборони України.

53 оператори критичної інфраструктури ОКІ у 2025 році здійснили щорічну самооцінку стану кібербезпеки та виконання заходів з кіберзахисту електричних мереж в межах застосування моделі C2M2. Відповідні заходи сприяли вдосконаленню операторами критичної інфраструктури ОКІ власних програм з кібербезпеки, забезпечили зміцнення кіберстійкості електричних мереж та підвищення рівня їх кіберзахисту.

Варто зазначити, що інформація про захист критичної інфраструктури в умовах воєнного стану є інформацією з обмеженим доступом.

В умовах воєнного стану, введеного в Україні згідно з Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» від 24.02.2022 № 64/2022, та подальшим його продовженням, з метою забезпечення сталого функціонування об'єктів атомної енергетики та безперебійного електропостачання споживачам, у філіях «ВП АЕС» та у філії «ВП «Атомремонтсервіс» АТ «НАЕК «Енергоатом» (за винятком окупованої філії «ВП ЗАЕС»)) організовано та в 2025 році здійснювалися заходи із забезпечення безперервного функціонування систем фізичного захисту відповідно до вимог Законів України, Указів Президента України, постанов та розпоряджень Кабінету Міністрів України, розпорядчих документів Міністерства енергетики України та інших нормативних документів, що регламентують діяльність у сфері фізичного захисту ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання.

Системи фізичного захисту ядерних установок та ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання у філіях – ВП АЕС та філії «ВП АРС» товариства функціонують в умовах підвищеної готовності, військові частини Національної гвардії України з охорони ядерних установок виконують службово-бойові завдання за посиленням варіантом

несення служби.

У філіях ВП АЕС здійснюються роботи з технічного переоснащення автоматизованих комплексів інженерно-технічних засобів систем фізичного захисту відповідно до розроблених та затверджених об'єктових планів заходів з підвищення рівня технічного переоснащення автоматизованих комплексів інженерно-технічних засобів систем фізичного захисту філій – ВП АЕС.

На теперішній час забезпечено функціонування інженерно-технічних засобів систем фізичного захисту в умовах нормальної експлуатації ЯУ, при надзвичайних і кризових ситуаціях.

Створення резервних джерел живлення ОКИ, у тому числі з використанням розподіленої ВДЕ-генерації

Протягом 2025 року в межах проекту «Промінь надії» встановлені сонячні електростанції, які розпочали генерувати електроенергію у 50 закладах охорони здоров'я по всій країні, 13 з них - у прифронтових регіонах. Загальна встановлена потужність - 4 759 кВт, що означає енергонезалежність лікарень, навіть в умовах атак.

Продовжувала діяти державна програма «Енергонезалежність фізичних осіб – власників домогосподарств», детальніше про її результати у 2025 році – у підрозділі «4.1. Внутрішній енергоринок: електроенергія».

Таким чином, підсумовуючи, можна констатувати доволі відчутний прогрес у досягненні цілей у 2025 році за виміром НПЕК – «Енергетична безпека».

Внутрішній енергоринок (спільні цілі, політики та заходи), електроенергія, газ (у тому числі біометан, водень, нафта)

1. Внутрішній енергоринок: електроенергія

Прогрес у впровадженні політик і заходів в сфері електроенергетики у 2025 році має виражений системний характер і охоплює як регуляторні, так і практичні результати.

У сфері стимулюючого регулювання операторів систем розподілу у 2025 році зафіксовано прогрес, хоча досягнення кількісних цілей НПЕК залишається відкладеним завданням. Постановою НКРЕКП від 12.08.2025 № 1221 «Про затвердження Змін до деяких постанов НКРЕ та НКРЕКП» внесено зміни до постанови НКРЕКП від 23.07.2013 № 1009 «Про встановлення параметрів регулювання, що мають довгостроковий строк дії, для цілей стимулюючого регулювання»: перший регуляторний період збільшено з 5 до 6 років, а кінцевий строк досягнення операторами систем розподілу цільових значень показника SAIDI (150 хв для міських і 300 хв для сільських мереж) перенесено на 2036 рік з урахуванням пошкодження енергетичної інфраструктури внаслідок воєнної агресії.

Фактичний показник SAIDI загалом по Україні у 2025 році становив 225 хв

для міських і 600 хв для сільських мереж, що суттєво перевищує цільові значення. Після запровадження стимулюючого регулювання у 2021 році зафіксовано початкове зниження втрат електроенергії в мережах ОСР. Водночас із 2022 року через пошкодження енергетичної інфраструктури внаслідок воєнних дій показники погіршились порівняно з базовим рівнем 2020 року. Подальший прогрес залежатиме від відновлення та модернізації пошкоджених мереж.

Відповідно до вимог Кодексу системи передачі (постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 309), Кодексу систем розподілу (постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 310) та Порядку розроблення та подання на затвердження планів розвитку систем розподілу та інвестиційних програм операторів систем розподілу (постанова НКРЕКП від 04.09.2018 № 955) у 2025 році НКРЕКП схвалила: для 2 операторів систем розподілу – плани розвитку на 2025-2034 роки та 10 інвестиційних програм на 2025 рік; для 22 операторів систем розподілу – плани розвитку на 2026-2034 роки; для оператора системи передачі – план розвитку на 2025–2034 роки та інвестиційну програму на 2025 рік. Схвалені плани передбачають, зокрема, заходи, спрямовані на зниження технологічних витрат електричної енергії.

У 2025 році частка технологічних витрат електричної енергії в мережах системи передачі склала 12,75% від обсягу відбору, в мережах систем розподілу – 10,39%. З метою зменшення технологічних втрат НЕК «Укренерго» продовжено виконання ремонтних робіт під напругою, за рахунок чого технологічні втрати в мережі зменшено на 103 542,44 МВт·год.

Механізм самовиробництва (net billing), запроваджений Законом України від 30.06.2023 № 3220-IX «Про внесення змін до деяких законів України щодо відновлення та «зеленої» трансформації енергетичної системи України», набирає практичного наповнення. З метою його реалізації НКРЕКП прийнято постанову від 29.12.2023 № 2651 «Про затвердження Порядку купівлі-продажу та обліку електричної енергії, виробленої активними споживачами» та внесла зміни до Правил роздрібного ринку електричної енергії (постанова від 10.01.2024 № 3), які забезпечили регуляторні умови для запровадження самовиробництва. Станом на кінець 2025 року укладено 1128 договорів самовиробництва, до мережі підключено близько 350 активних споживачів загальною встановленою потужністю понад 172 МВт.

Законом України від 14.01.2025 № 4213-IX «Про внесення змін до деяких законів України у сферах енергетики і теплопостачання щодо удосконалення окремих положень, пов'язаних із веденням господарської діяльності та дією воєнного стану в Україні» скасовано дві обмежувальні норми: щодо втрати статусу активного споживача у разі недотримання 50-відсоткового рівня самоспоживання за рік, а також щодо обмеження потужності відпуску електроенергії в мережу на рівні 50% від обсягу виробництва. Це суттєво знизило регуляторні бар'єри для участі в механізмі самовиробництва.

Для підтримки домогосподарств та зміцнення їх енергонезалежності

продовжувала діяти програма «Енергонезалежність фізичних осіб – власників домогосподарств». Згідно з програмою, кожен, хто хоче встановити у власних будівлях сонячні, вітрові електростанції разом із системами накопичення електроенергії, може отримати на їх придбання безвідсотковий кредит на 10 років – держава повністю компенсує відсоткову ставку, а сума кредиту не має перевищувати 480 тисяч гривень. Постановою Кабінету Міністрів України від 05.11.2025 № 1407 доповнено відповідний Порядок механізмом погашення частини основної суми боргу за кредитами фізичних осіб, які встановлюють генеруючі установки з виробництва електричної енергії з альтернативних джерел енергії. У 2025 році за цією програмою українці уклали понад 2 815 кредитних договорів на загальну суму понад 1 млрд грн, сумарна потужність обладнання, на яке оформлювали кредити, становить 25,55 МВт.

З метою посилення стійкості об'єднаної енергетичної системи України в умовах триваючої воєнної агресії, усунення недостатності генеруючих потужностей, виконання вимог щодо забезпечення безпеки постачання електричної енергії споживачам та операційної безпеки шляхом створення сприятливих умов для розвитку розподіленої генерації розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.07.2024 № 713-р схвалено Стратегію розвитку розподіленої генерації на період до 2035 року та затверджено Операційний план її реалізації у 2024-2026 роках (далі – Стратегія).

Розбудова децентралізованої енергосистеми є одним з ключових пріоритетів України в умовах війни. Розподілена генерація включає в себе як газову генерацію (газотурбінні установки, газопоршневі установки та когенераційні установки), так і об'єкти відновлюваних джерел енергії, приєднані до систем розподілу, а також накопичувачі енергії. Стратегією визначено, що вирішення проблеми недостатності генеруючих потужностей можливо шляхом будівництва та введення в експлуатацію розподіленої генерації та установок зберігання енергії в рамках існуючих моделей функціонування ринку електричної енергії.

Така генерація вже відіграє значну роль у регіонах, забезпечуючи потреби об'єктів критичної інфраструктури. Найбільша кількість станцій побудована домогосподарствами. Бізнес, державні та комунальні установи реалізують проекти потужністю від 100 кВт до 2 МВт, серед яких переважають сонячні електростанції та когенераційні установки.

У 2025 році комунальними підприємствами, приватними та державними компаніями введено 762 МВт нової газової генерації (газопоршневих та газотурбінних, у тому числі когенераційних установок), що втричі більше, ніж у 2024 році. Оскільки газова генерація є маневровою, нарощення її обсягів сприятиме інтеграції відновлюваних джерел енергії в енергосистему.

З метою забезпечення енергетичної безпеки держави та подолання наслідків військової агресії росії проти України відповідно до частини 2 статті 29 Закону України «Про ринок електричної енергії» та Порядку проведення конкурсу з будівництва генеруючих потужностей та заходів з управління

попитом, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10.07.2019 № 677, розпорядженням Кабінету Міністрів України від 13.08.2024 № 756 проведено конкурс на будівництво генеруючої потужності та виконання заходів з управління попитом. За результатами конкурсу укладено договори з переможцями на будівництво генеруючої потужності в обсязі 78,1 МВт. Завершення конкурсної процедури у 2025 році стало важливим етапом переходу від планування до практичної реалізації заходів із розвитку нової генеруючої інфраструктури.

Окремо НЕК «Укренерго» у 2025 році ініціювала конкурс на будівництво генеруючої потужності відповідно до статті 29 Закону України «Про ринок електричної енергії»: переможцями визнано 7 суб'єктів господарювання загальною потужністю понад 300 МВт – проекти передбачають будівництво газотурбінних та газопоршневих установок переважно у пріоритетних регіонах (Київська, Одеська, Дніпропетровська області). Водночас фактично укладено договори лише на 80 МВт, оскільки решта учасників не внесли фінансове забезпечення у визначений строк.

З метою удосконалення конкурсної процедури НЕК «Укренерго» спільно з Міненерго та НКРЕКП підготовлено зміни до Порядку (постанова Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до Порядку проведення конкурсу на будівництво генеруючої потужності та виконання заходів з управління попитом» прийнята від 01.04.2026 № 436), які передбачають: запровадження механізму односторонньої ринкової премії як більш ринкової моделі стимулювання будівництва нової генерації; спрощення фінансових та кваліфікаційних вимог; запровадження регіональних квот для будівництва генерації в енергодефіцитних регіонах; усунення технічних прогалин чинної редакції Порядку; врегулювання проблемних питань договірних відносин з переможцями конкурсу 2025 року.

Окремим пріоритетом державної політики у 2025 році залишалося усунення адміністративних бар'єрів для швидкого введення в експлуатацію когенераційних, газопоршневих та газотурбінних установок. Нормативну основу для цього наряду було закладено в постанові Кабінету Міністрів України «Деякі питання будівництва, відновлення, реконструкції, розміщення та капітального ремонту газопоршневих і газотурбінних установок, зокрема когенераційних, блочно-модульних котелень, дизельних/бензинових та газових генераторів, об'єктів газосховищ, нафтогазовидобування та окремих елементів газотранспортної системи» від 07.12.2023 № 1320, яка діяла протягом усього звітного року та забезпечувала: будівництво об'єктів генерації на підставі повідомлення без дозволу на будівництво та проектної експертизи (скорочення підготовчого етапу з 12-24 місяців до кількох тижнів); введення в експлуатацію після технічних випробувань без сертифікату готовності об'єкта; спрощене екологічне регулювання без проведення оцінки впливу на довкілля; обов'язок операторів електричних і газових мереж забезпечувати приєднання у скорочені строки за спрощеною процедурою.

У 2025 році НКРЕКП постановою від 28.10.2025 № 1730 продовжено дію спрощеної процедури приєднання генеруючих установок до електричних мереж (право звернутись із заявою до 01.05.2026 та завершити приєднання до 01.10.2026). Також надано право існуючим замовникам продовжити термін дії договору про тимчасове приєднання до 01.10.2026.

Постановою НКРЕКП від 02.12.2025 № 1949 «Про внесення змін до постанови НКРЕКП від 26.03.2022 № 352» надано право операторам систем розподілу передбачати в технічних умовах на приєднання генеруючих установок за спрощеною процедурою черговість їх реалізації для якнайшвидшої видачі потужності в мережу. Додатково спрощено вимоги щодо улаштування комерційного обліку електричної енергії на генеруючих установках. Термін надання відступів від технічних вимог після змін, прийнятих у грудні 2025 року, скоротився до 2-3 тижнів.

З метою реалізації Закону України «Про внесення змін до деяких законів України у сферах енергетики і теплопостачання щодо удосконалення окремих положень, пов'язаних із веденням господарської діяльності та дією воєнного стану в Україні» від 14.01.2025 № 4213-IX, у 2025 році НКРЕКП затвердила зміни до Кодексу системи передачі (постанова НКРЕКП від 29.07.2025 № 1144), Кодексу систем розподілу (постанова НКРЕКП від 29.07.2025 № 1145) та Методики (порядку) формування плати за приєднання до системи передачі та системи розподілу (постанова НКРЕКП від 05.08.2025 № 1158).

Зазначені нормативні акти спрямовані на усунення регуляторних бар'єрів для інтеграції відновлюваної енергетики та установок зберігання енергії в об'єднану енергетичну систему України. Зокрема, визначено технічні параметри і ступені потужності стандартного приєднання та максимальну потужність приєднання електроустановок до системи розподілу з урахуванням напруги в точці приєднання. Замовникам послуги з нестандартного приєднання електроустановок потужністю більше 1 МВт надано право самостійно проектувати обладнання електричних мереж та виконувати будівельно-монтажні і пусконаладжувальні роботи лінійної частини приєднання. Введено попередню плату для приєднання електроустановок до системи передачі та визначено вартість стандартного і нестандартного приєднання.

Окремо врегульовано питання спільного використання точки приєднання (cable pooling): запроваджено можливість приєднання в одній точці кількох електроустановок, призначених для виробництва електричної енергії з будь-яких джерел енергії. Виробникам електричної енергії, які підключили установку зберігання енергії до власних мереж, надано право здійснювати відбір електричної енергії як від власних генеруючих установок, так і з об'єднаної енергетичної системи України.

Для вітроелектростанцій потужністю понад 20 МВт запроваджено механізм бронювання потужності для приєднання до системи передачі та затверджено типовий договір про бронювання потужності. Також уточнено порядок і умови продовження строку чинності технічних умов та вимоги до

публікації інформації про мережі системи передачі в геоінформаційній системі.

Для сприяння зменшенню обсягів системних обмежень генерації з відновлюваних джерел енергії за рахунок використання допоміжних послуг для балансування об'єднаної енергосистеми України у травні 2025 року НЕК «Укренерго» проведено 4-й спеціальний аукціон з довгострокового придбання допоміжних послуг, за результатами якого акцептовано 249 МВт швидких резервів. Крім того, завдяки першим двом спеціальним аукціонам, проведеним у серпні 2024 року, у 2025 році в енергосистемі України з'явилися 423 МВт нових балансуєчих потужностей.

Станом на 31.12.2025: 117 МВт м – загальна сертифікована потужність нових енергооб'єктів, що надають послугу із забезпечення резерву підтримки частоти (РПЧ); 333 МВт – загальна сертифікована потужність нових об'єктів генерації, що надають послугу із забезпечення автоматичного резерву відновлення частоти (аРВЧ); частина новозбудованих потужностей надає обидва види допоміжних послуг. Найбільшу частку нових балансуєчих потужностей становлять установки зберігання енергії, їхня сумарна потужність становить 398 МВт. Також функції швидких резервів виконують новозбудовані газопоршнєві установки загальною потужністю 25 МВт. Загальний обсяг встановлених потужностей установок зберігання енергії станом на 01.01.2026 склав 496 МВт (46 одиниць). Протягом 2024-2025 років 33 об'єкти загальною встановленою потужністю 489,55 МВт сертифіковано для участі на ринку допоміжних послуг.

Обсяг послуг зі зниження навантаження відновлюваних джерел енергії (за зеленим тарифом) у 2025 році становив 284 ГВт/год – на 76% менше порівняно з 2022 роком, однак на 29% більше порівняно з 2024 роком, що зумовлено режимними обмеженнями в енергосистемі внаслідок воєнної агресії. Водночас 486 виробників відновлюваної енергетики отримали компенсації за надані послуги зі зниження навантаження на загальну суму 1 782 млн грн (без ПДВ).

Виробники електричної енергії з відновлюваних джерел мають можливість обирати форму участі у ринку відповідно до вимог Закону України «Про ринок електричної енергії», Закону України «Про альтернативні джерела енергії» та постанови НКРЕКП від 14.03.2018 № 307 «Про затвердження Правил ринку». Зокрема, вони можуть перебувати у балансуєчій групі Гарантованого покупця і працювати за механізмом «зеленого» тарифу або продавати електроенергію на конкурентних сегментах ринку (за двосторонніми договорами, на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому та балансуєчому ринках) за вільними цінами чи за механізмом ринкової премії. Продаж електроенергії виробники ВДЕ можуть здійснювати самостійно або в межах балансуєчих груп чи використовувати інші форми участі у ринку, зокрема енергетичні кооперативи, механізм самовиробництва або агрегацію (для генеруючих установок ВДЕ потужністю до 20 МВт). Станом на кінець 2025 року балансуєча група Гарантованого покупця налічує понад 890 учасників із сукупною встановленою потужністю понад 7 000 МВт та річною генерацією близько 7 млн МВт·год.

Потужність об'єктів, що перейшли на механізм ринкової премії, становить 658 МВт. Кількість активних споживачів зросла до орієнтовно 65 тис. домогосподарств порівняно з 45 тис. до початку повномасштабного вторгнення.

Щодо проведення аукціонів з розподілу квот підтримки відновлюваної енергетики та імплементації Директиви (ЄС) 2018/2001 – детально див. розділ «1.2. Розвиток ВДЕ».

Реалізація Концепції впровадження «розумних мереж» в Україні до 2035 року, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.10.2022 № 908, у 2025 році перебуває в активній фазі виконання. Міненерго здійснює постійний моніторинг виконання Плану заходів впровадження «розумних мереж» та щоквартально подає звіт Кабінетові Міністрів України. У рамках реалізації Концепції щотижня проводяться семінари «Розумний вівторок» з питань впровадження «розумних мереж».

У 2025 році формування інфраструктури управління попитом (demand response) здійснювалося за кількома взаємопов'язаними напрямками: впровадження інтелектуальних лічильників, розвиток ринку агрегації, розбудова інфраструктури установок зберігання енергії, запровадження диференційованих у часі цін для побутових та динамічних цін для непобутових споживачів.

Станом на 31.12.2025 з 18 383 671 лічильників, встановлених у споживачів, 4 347 716 (23,65%) є інтелектуальними з можливістю дистанційного зчитування показів. При цьому у побутових споживачів встановлено 17 147 099 лічильників, з яких 4 082 342 (23,81%) інтелектуальні. У 2025 році кількість інтелектуальних лічильників зросла на 24,1% порівняно з 2024 роком. Кількість багатозонних лічильників склала 2 000 288 одиниць (11,67%), з приростом 13,2% за рік.

У сфері агрегації станом на 31.12.2025 діючі ліцензії мають 7 суб'єктів господарювання; при цьому 4 учасники ринку фактично здійснювали діяльність з агрегації, з яких 3 – на підставі ліцензії з постачання електричної енергії споживачам. Протягом 2025 року 3 агрегатори надавали послуги балансування (на завантаження – 9,9 ГВт·год, на розвантаження – 0,2 ГВт·год). Ринок агрегації перебуває на початковому етапі розвитку, однак нормативна база для його функціонування сформована. Загальний обсяг встановлених потужностей УЗЕ станом на 01.01.2026 склав 496 МВт (46 одиниць), що створює додаткові можливості для управління попитом та балансування енергосистеми.

Для стимулювання споживачів до управління попитом діє система диференційованих у часі цін. Побутові споживачі мають можливість обирати диференційований облік електроенергії: двозонний або тризонний, що дозволяє частково змістити споживання з пікових годин на дешевші нічні або денні години. Для непобутових споживачів, обладнаних інтелектуальними лічильниками, постачальники мають право пропонувати ціни, диференційовані за годинами доби, що створює стимули для оптимізації споживання.

У 2025 році підготовлено та зареєстровано у Верховній Раді України

проект Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм європейського права з інтеграції енергетичних ринків, підвищення безпеки постачання та конкурентоспроможності у сфері енергетики» від 27.06.2025 № 12087-д (Закон України прийнято Верховною Радою України 07.04.2026 за № 4834-IX), яким передбачено запровадження динамічних цін на електричну енергію для непобутових споживачів, встановлення обов'язку для електропостачальників, що обслуговують понад 200 тисяч споживачів, мати відповідну публічну комерційну пропозицію, а також моніторинг НКРЕКП застосування таких договорів.

У напрямі запровадження цін реального часу зазначеними законодавчими змінами передбачено запровадження від'ємних цін на електричну енергію, що відображають реальне співвідношення попиту і пропозиції на ринку, а також 15-хвилинного періоду розрахунку небалансу – ключових передумов для поглиблення market coupling та підвищення гнучкості енергосистеми.

Дію граничних цін (price caps) на ринку «на добу наперед», внутрішньодобовому ринку та балансуєчому ринку електричної енергії України у 2025 році продовжено постановами НКРЕКП від 27.05.2025 № 796 та від 25.07.2025 № 1133. Відповідно до законодавства, доцільність встановлення і рівень граничних цін переглядаються Регулятором не менше одного разу на шість місяців після консультацій з Антимонопольним комітетом України. Поступова гармонізація цінового регулювання з європейськими підходами є однією з ключових передумов поглиблення інтеграції відповідних сегментів ринку електроенергії України з європейськими ринками, а також залучення інвестицій у нові гнучкі генеруючі потужності та інші енергетичні технології.

Постановою Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1209 запроваджено процедуру надання статусу захищеного споживача. З метою підвищення доступності відповідного механізму, Законом України «Про внесення змін до деяких законів України у сферах енергетики і теплопостачання щодо удосконалення окремих положень, пов'язаних із веденням господарської діяльності та дією воєнного стану в Україні» від 14.01.2025 № 4213-IX тимчасово, до 01.01.2028 надано захищеним споживачам та споживачам, об'єкти яких визначені як об'єкти критичної інфраструктури, право звертатися до постачальника «останньої надії» із заявою про продовження постачання електричної енергії на строк, що перевищує 90 діб, за умови наявності поточного рахунка із спеціальним режимом використання. На виконання цього Закону прийнято постанову Кабінету Міністрів України від 14.08.2025 № 833 «Про затвердження Порядку розподілу коштів, що надходять на поточні рахунки із спеціальним режимом використання захищеного споживача або споживача, об'єкти якого визначені як об'єкти критичної інфраструктури». Проект постанови про внесення змін до Порядку забезпечення постачання електричної енергії захищеним споживачам доопрацьовано та направлено листом Міненерго від 24.02.2026 № 26/1.1-4.5-3995 до Міністерства юстиції України для проведення правової експертизи.

У напрямі інтеграції ринків електроенергії з європейськими (market coupling) у 2025 році досягнуто важливих інституційних результатів як щодо спотових ринків, так і щодо балансуючого ринку. Рішенням ACER 10-2025 від 16.12.2025 регіон Східноєвропейського розрахунку пропускної спроможності (EE CCR), до якого входять оператори систем передачі України, Молдови, Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії, включено до переліку регіонів розрахунку пропускної спроможності нарівні з регіонами держав — членів ЄС.

Оператори ринку та ОСП шести країн підписали Меморандум про запуск Локального імплементаційного проекту, спрямованого на координацію об'єднання ринків «на добу наперед» та внутрішньодобових ринків України і Молдови із загальноєвропейськими зусиллями з ринкової інтеграції.

Законом № 4834-IX (законопроект № 12087-д від 27.06.2025) також передбачено транспозицію Регламенту (ЄС) № 2015/1222 (Регламент САСМ) та встановлення ключових правових, організаційних і технічних умов для об'єднання ринків «на добу наперед» та внутрішньодобових ринків, визначення функцій, прав та обов'язків номінованого оператора ринку.

Щодо балансуючого ринку, повноцінна імплементація відповідного законодавства ЄС в рамках пакету «Чиста енергія» обмежується умовами воєнного стану, у зв'язку з чим у 2025 році до Єврокомісії подано запити на відповідні перехідні періоди. Зазначені кроки формують реальну правову та технічну основу для повноцінного об'єднання ринків у середньостроковій перспективі.

У 2025 році НКРЕКП розширила перелік гарантованих стандартів якості для операторів систем розподілу до 26, для електропостачальників — до 6, а також передбачила 22 гарантовані стандарти для оператора системи передачі та 18 — для операторів малих систем розподілу. Загальна сума компенсацій споживачам за недотримання стандартів якості у 2025 році склала 25,1 млн грн порівняно з 2,3 млн грн у 2018 році, у тому числі 8,8 млн грн — за недотримання рівня напруги, встановленого державним стандартом, 6,2 млн грн — за недотримання терміну відновлення після початку перерви в електропостачанні, 5,7 млн грн — за недотримання терміну розгляду скарг щодо якості електричної енергії та 4,2 млн грн — за неусунення причин неякісного електропостачання. Законодавчу основу для подальшого посилення захисту споживачів, зокрема шляхом запровадження концепції енергетичної бідності та зміни підходу до захисту вразливих споживачів, закладено Законом № 4834-IX (законопроект реєстр. № 12087-д від 27.06.2025).

2. Внутрішній енергоринок: газ (у тому числі біометан, водень, нафта)

З 01.01.2025 Україна офіційно припинила транзит російського природного газу через свою газотранспортну систему, завершивши дію п'ятирічного контракту з «Газпромом». ГТС України працює в режимі нульового транзиту, а інфраструктура готова до забезпечення потреб внутрішніх споживачів.

Відповідно до Балансу надходження та споживання природного газу в

Україні на 2025/2026 рік, затвердженого Кризовим комітетом при Міненерго, у 2025 році видобуток природного газу в Україні становив 17,6 млрд м³, споживання – 21,3 млрд м³. Фактичний видобуток перевищив прогнозний баланс на 2,4 млрд м³. АТ «Укргазвидобування» видобуло 12 856,9 млн м³ та має амбітні плани на наступний рік – до 14 839,1 млн куб. м. Виходячи з цих показників, коефіцієнт покриття споживання природного газу власним видобутком становить майже 0,83.

Крім того, у 2025 році диверсифіковано маршрути постачання природного газу в Україну, зокрема через використання Трансбалканського коридору (детально див. розділ «3. Енергетична безпека»). Особлива увага приділялась зниженню обсягів постачання з однієї країни – наразі цей показник становить 20-30%.

У сфері технічної безпеки на ринку газу наказом Міненерго від 10.10.2025 № 413 внесено зміни до Правил про безпеку постачання природного газу (наказ від 02.11.2015 № 686).

Перехід на комерційний облік газу в одиницях енергії залишається відкладеним на період після припинення воєнного стану – відповідно до Закону України від 08.07.2022 № 2372-IX перехід здійснюється з 1 травня, що настає за датою припинення або скасування воєнного стану. Водночас АТ «Укртрансгаз» реалізує підготовчі заходи з модернізації облікової та інформаційної інфраструктури.

Станом на 01.01.2025 НКРЕКП встановлено нові тарифи на транспортування газу (постанова від 30.12.2024 № 2387), тарифи на транспортування газу до газосховищ залишаються нульовими.

З метою захисту побутових споживачів від цінових коливань на ринку природного газу продовжує діяти механізм базової річної пропозиції: постачальники зобов'язані пропонувати всім побутовим споживачам ціну, яка не може збільшуватись упродовж періоду з 1 травня по 30 квітня. Водночас, споживачі мають право вільно обирати інші комерційні пропозиції або змінювати постачальника природного газу.

У 2025 році Міненерго підготовлено зміни до Положення про покладення спеціальних обов'язків на суб'єктів ринку природного газу для забезпечення загальносуспільних інтересів у процесі функціонування ринку природного газу, згідно з якими пільгова ціна на природний газ застосовується лише для нових об'єктів на прифронтових територіях (схвалено постановою Кабінету Міністрів України від 30.03.2026 № 403).

З 01.04.2025 запроваджено обов'язковий етап плати за нейтральність балансування на ринку природного газу. Постановою НКРЕКП від 05.08.2025 № 1182 завершено транспозицію положень окремих частин мережевих кодексів ЄС, що відповідають Регламенту (ЄС) № 312/2014. Завершення повної імплементації Регламенту обмежується воєнним станом, у зв'язку з чим до Єврокомісії подано запити на відповідні перехідні періоди.

З метою впровадження механізмів технічного регулювання якості

природного газу відповідно до європейських та міжнародних стандартів Міненерго підготовлено проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Технічного регламенту природного газу». Проект спрямований на усунення технічних бар'єрів у торгівлі та забезпечення можливості незалежного контролю й оцінки відповідності природного газу, призначеного для споживачів. Наразі проект проходить процедури, передбачені Регламентом Кабінету Міністрів України.

Станом на кінець 2025 року рівень покриття комерційним обліком споживання газу побутовими споживачами становив 95% (за винятком тимчасово окупованих територій). Постановою Кабінету Міністрів України від 13.05.2025 № 547 «Про затвердження Положення про інформаційну базу даних споживання природного газу» розпочато роботу з її впровадження.

Щодо лібералізації ринку газу: відповідно до зобов'язань Меморандуму про економічну та фінансову політику Міненерго спільно з Європейською Комісією напрацьовує Дорожню карту лібералізації ринку газу в Україні. У 2025 році проведено серію технічних консультацій та засідань Робочої групи високого рівня Україна–ЄС: 06.03.2025 Міненерго направило проект Дорожньої карти до ЄК, 30.06.2025 текст переважно погоджено. Невирішеним залишається питання використання українських газових сховищ споживачами з ЄС для виконання мінімальних зобов'язань щодо зберігання газу відповідно до Регламенту (ЄС) 2017/1938.

НКРЕКП на постійній основі здійснює моніторинг дотримання ліцензіатами вимог щодо відокремлення операторів газорозподільних мереж, передбачених статтею 39 Закону України «Про ринок природного газу». У розвиток цього напрямку, Міненерго 15.01.2025 було направлено до Міністерства економіки України (далі – Мінекономіки) доопрацьовану Дорожню карту реформи корпоративного врядування операторів газорозподільних мереж, підготовлену з урахуванням зауважень Європейської Комісії щодо необхідності імплементації статті 46 Директиви (ЄС) 2024/1788 про внутрішні ринки відновлюваного газу, природного газу та водню.

У 2025 році Україна здійснила суттєвий прогрес у розвитку виробництва та експорту біометану. За період вересень 2024 – грудень 2025 років ТОВ «Оператор ГТС України» забезпечило комерційне транспортування біометану газотранспортною системою в обсязі 15,9 млн м³, з яких 15,1 млн м³ припадає на 2025 рік. Експорт біометану до країн ЄС розпочато у лютому 2025 року, і станом на кінець року його обсяг становив 11,2 млн м³, що дозволило Україні стати однією з перших третіх країн, які здійснюють трубопровідні поставки біометану на ринок ЄС.

У 2025 році п'ятьма установками вироблено понад 13 млн м³ трубопровідного біометану та близько 5,9 тис. тонн Bio-LNG. У липні 2025 року до Європейської Комісії було направлено пакет документів для підтвердження «зеленого» статусу українського біометану та його включення до Єдиної бази даних ЄС (UDB). За результатами розгляду Європейською

Комісією підготовлено проект звіту щодо оцінки системи масового балансу та запобігання подвійному обліку біометану. Паралельно триває вдосконалення нормативно-правової бази, зокрема законопроектом (реєстр. № 14271 від 03.12.2025) передбачено уточнення критеріїв сталості та вимог до скорочення викидів парникових газів для біопалив, біорідин і біомаси. Очікується, що у 2026-2028 роках буде введено в експлуатацію ще 8 біометанових установок, що дозволить збільшити загальну виробничу потужність до близько 200 млн м³ на рік.

Протягом звітнього періоду Міненерго продовжило формування стратегічної та нормативно-правової бази для розвитку водневої енергетики. Проект Водневої стратегії України до 2050 року, розроблений Міненерго спільно з експертами, науковими установами та профільними асоціаціями протягом 2023–2024 років, доопрацьовано у 2025 році та підготовлено для подання на розгляд Уряду. Водночас, Пунктом 399 Плану пріоритетних дій Уряду на 2025 рік, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10.09.2025 № 1003, Міненерго встановлено завдання з підготовки та подання Кабінетові Міністрів України відповідного проекту розпорядження. Стратегія визначає ключові напрями та етапи розвитку водневої енергетики та передбачає реалізацію пілотних ініціатив: «Воднева долина у Закарпатті», «Воднева долина, м. Рені», «Водневий проект, м. Новояворівськ», «Водневий проект, смт Дашава».

У 2025 році в межах розвитку Центральноєвропейського водневого коридору (Central European Hydrogen Corridor, СЕНС) проект було представлено Європейській Комісії для включення до другого списку проектів спільного інтересу (PCI/PMI), а Делегованим регламентом Комісії (ЄС) від 01.12.2025 йому присвоєно номер 10.5 – Central European Hydrogen Corridor Ukraine-Slovakia-Czechia-Germany. З 2030 року коридор має забезпечити технічну можливість транспортувати до 144 ГВт·год водню на добу або 1,5 млн тонн на рік. Потреба у фінансуванні складає 1–1,5 млрд євро для ділянки від українсько-словацького кордону до Південної Німеччини (1 225 км); орієнтовні витрати на українську частину – не менше 402 млн дол. США.

У 2025 році завдяки комплексу заходів, вжитих Урядом та Верховною Радою України, було повністю перебудовано логістику постачання нафтопродуктів, що дозволило уникнути значного дефіциту пального на внутрішньому ринку. У цей період повністю припинено імпорт нафтопродуктів і скрапленого газу з російської федерації та республіки білорусь, натомість забезпечено диверсифікацію постачань за рахунок альтернативних зовнішніх напрямків. Водночас, внаслідок ракетно-бомбових ударів по нафтобазах і нафтопереробних потужностях було втрачено частину внутрішніх запасів та виробничих можливостей, у результаті чого у 2025 році близько 90% потреб внутрішнього ринку забезпечувалося за рахунок імпорту.

У 2025 році імпорт нафтопродуктів становив: бензини – 2,3 млн тонн, дизельне паливо – 6,9 млн тонн, скраплений газ (LPG) – 1,1 млн тонн.

Постачання здійснювалося через чотири основні стратегічні напрямки з використанням автомобільного, залізничного та морського транспорту через кордони з Румунією, Угорщиною, Польщею, Словаччиною та Молдовою. При цьому частка окремих країн походження не перевищувала 10% від загального обсягу імпорту, що свідчить про високий рівень диверсифікації джерел постачання та зниження залежності від окремих ринків.

3. Внутрішній енергоринок (спільні цілі, політики та заходи)

Реалізація спільних цілей у вимірі «Внутрішній енергетичний ринок» у 2025 році охоплювала заходи, що стосуються захисту прав і інтересів споживачів, регулювання та поступової лібералізації роздрібних цін, розвитку організованих ринків електроенергії та природного газу, посилення інституційної незалежності регулятора, розбудови міждержавної мережевої інфраструктури та протидії енергетичній бідності. Зазначені напрями формують горизонтальну нормативну та інституційну основу для ефективного функціонування всіх сегментів внутрішнього ринку.

У сфері соціального захисту та адресної підтримки вразливих споживачів у 2025 році продовжено реалізацію системи житлових субсидій для часткової компенсації витрат домогосподарств на оплату житлово-комунальних послуг.

Протягом звітного року до Положення про порядок призначення житлових субсидій, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21.10.1995 № 848 «Про спрощення порядку надання населенню субсидій для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг, придбання скрапленого газу, твердого та рідкого пічного побутового палива», внесено зміни: розширено перелік осіб, які мають право на отримання субсидій, зокрема, включено внутрішньо переміщених осіб та домогосподарства, що розташовані на територіях проведення бойових дій або тимчасово окупованих російською федерацією; уточнено випадки, за наявності яких субсидії не призначаються; вдосконалено порядок їх призначення.

Постановою Кабінету Міністрів України від 13.08.2025 № 990 затверджено Порядок надання додаткової підтримки на оплату послуг з постачання та розподілу електричної енергії або покриття витрат на альтернативні джерела енергозабезпечення отримувачам пільг і житлових субсидій, що дозволяє компенсувати витрати споживачів, змушених в умовах пошкоджень інфраструктури вдаватися до альтернативних джерел енергопостачання.

У 2025 році Україна, виконуючи зобов'язання в межах програми Ukraine Facility та Меморандуму про економічну та фінансову політику, продовжила роботу з удосконалення регулювання та лібералізації ринків електроенергії та природного газу. У цьому контексті здійснювалася розробка дорожніх карт лібералізації відповідних ринків як складової системного наближення національного законодавства до *acquis* ЄС.

У 2025 році на ринку електричної енергії постачання побутовим споживачам здійснювалося в межах механізму покладення спеціальних

обов'язків із фіксованим тарифом 4,32 грн/кВт·год. Різниця між регульованою та ринковою ціною компенсувалася постачальникам універсальних послуг через ДП «Гарантований покупець» за рахунок НАЕК «Енергоатом» та ПрАТ «Укргідроенерго». Водночас поступова відмова від цього механізму залишається одним із ключових питань у переговорах з Європейською Комісією щодо подальшої лібералізації ринку.

На ринку природного газу у 2025 році зберігалася дія мораторію на підвищення тарифів на розподіл для побутових споживачів, запровадженого Законом України № 2479-IX від 29.07.2022. Крім того, функціонував механізм базової річної пропозиції, який забезпечував стабільність ціни для населення протягом річного періоду при одночасному збереженні права споживачів на вільний вибір постачальника.

У сфері забезпечення доступу споживачів до інформації та розвитку інструментів порівняння комерційних пропозицій протягом 2025 року тривала реалізація вимог чинного законодавства. Відповідно до Правил роздрібного ринку електричної енергії (постанова НКРЕКП від 14.03.2018 № 312) постачальники зобов'язані розміщувати на власних веб-сайтах інформацію про умови електропостачання та чинні ціни, а публічні комерційні пропозиції доступні на веб-сайтах НКРЕКП та АТ «Оператор ринку». Розпочато реінжиніринг мобільного застосунку «Енергетика Онлайн» з розширенням функціоналу для подачі скарг та заяв на компенсацію. На ринку природного газу вимоги до змісту платіжних документів закріплено у Законі України «Про ринок природного газу»: рахунки мають містити порівняння з попередніми періодами та рекомендації щодо енергоефективних заходів. Законом № 4777-IX додатково запроваджено вимоги до інструментів порівняння комерційних пропозицій електропостачальників.

Щодо спрощення процедури зміни постачальника: на ринку електроенергії споживач має право змінити постачальника у строк не більше трьох тижнів, а за наявності відповідної технічної можливості – до 3 календарних днів. На ринку природного газу процедуру автоматизовано через інформаційну платформу ОГТСУ; стягнення будь-якої плати за зміну постачальника заборонено, а наявність спору між сторонами не є підставою для затримки укладення нового договору постачання.

У сфері розвитку організованих оптових ринків 2025 рік характеризується стабільним функціонуванням усіх сегментів оптового ринку електричної енергії – ринку двосторонніх договорів, ринку «на добу наперед» (РДН), внутрішньодобового ринку (ВДР) та балансуючого ринку. Порівняно з 2024 роком зафіксовано поступове зростання ліквідності РДН та ВДР. У 2025 році інтеграція з ENTSO-E досягла нового рівня: з грудня 2025 року ліміт імпорту електроенергії збільшено до 2,3 ГВт, а 15 грудня 2025 року Україна запустила місячні аукціони з розподілу пропускної спроможності на кордонах зі Словаччиною, Угорщиною та Румунією на платформі Joint Allocation Office (JAO) відповідно до стандартів ЄС. На ринку природного газу

оптова торгівля здійснюється переважно за двосторонніми договорами; розвиток організованих біржових механізмів відбувається в рамках підготовки до їх запровадження відповідно до Дорожньої карти лібералізації ринку газу, що розробляється спільно з Європейською Комісією.

У напрямі розвитку міждержавних з'єднань кількісна ціль НПЕК передбачає збільшення їх частки до 10% від загального енергопостачання до 2030 року. Ключовою інституційною подією 2025 року стало рішення ACER 10-2025 від 16.12.2025, яким Україну включено до Східноєвропейського регіону розрахунку пропускної спроможності (EE CCR) нарівні з регіонами держав-членів ЄС. Це є необхідною передумовою для повноцінного об'єднання ринків електроенергії (market coupling) у середньостроковій перспективі; детальніше відповідні заходи висвітлено в підрозділі «Електроенергетика».

Окремою пріоритетною реформою у 2025 році стало посилення інституційної незалежності НКРЕКП, як ключової вимоги ЄС та зобов'язання в рамках Ukraine Facility. 08.12.2025 року у Верховній Раді зареєстровано законопроект (реєстр. № 14282) «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантій здійснення повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» (альтернативний законопроект реєстр. № 14282-1 від 22.12.2025), що передбачає невідконтрольність НКРЕКП Кабінету Міністрів України, непоширення статусу державного службовця на працівників апарату Регулятора, надання НКРЕКП права самостійно визначати граничну чисельність апарату, а також уточнення порядку ротації членів та посилення процедур галузевого контролю. Станом на кінець 2025 року законопроект опрацьовується у профільному комітеті Верховної Ради України.

У напрямі захисту вразливих споживачів та протидії енергетичній бідності у 2025 році Міненерго здійснювало супровід законопроекту (реєстр. № 12087-д від 27.06.2025) «Про внесення змін до деяких законів України щодо імплементації норм європейського права з інтеграції енергетичних ринків, підвищення безпеки постачання та конкурентоспроможності у сфері енергетики» (Закон № 4834-IX прийнято Верховною Радою України 07.04.2026), яким уперше введено концепцію енергетичної бідності в українське законодавство та змінено підхід до захисту вразливих споживачів відповідно до стандартів ЄС – зокрема, запроваджено заходи захисту від відключення для таких категорій у певні кризові періоди. Збір відповідних даних здійснюватиметься після відновлення регулярного обстеження умов життя домогосподарств.

Реалізація ініціативи «е-Споживач» (кількісна ціль – охоплення 80% споживачів онлайн-сервісами до 2030 року) у 2025 році залишається відкладеною через відсутність фінансування в умовах воєнного стану. Функціонально суміжний проект – «Єдина платформа житлово-комунальних послуг» – реалізується на підставі постанови Кабінету Міністрів України від 03.09.2024 № 1039.

Загалом у 2025 році реалізація спільних цілей внутрішнього ринку характеризується поступовим, але стабільним інституційним та законодавчим прогресом. Прийняті нормативні акти та підготовлені законопроекти закладають необхідне правове підґрунтя для лібералізації ринків, посилення захисту споживачів та поглиблення інтеграції з ЄС. Водночас досягнення окремих кількісних цільових показників залишається відкладеним завданням через продовження бойових дій та їх вплив на інфраструктуру й соціально-економічну ситуацію в Україні.

4. Дослідження, інновації та конкурентоспроможність

У 2025 році прогрес у досягненні цілей виміру НПЕК «Дослідження, інновації та конкурентоспроможність» характеризується як системний, проте переважно поступовий і підготовчий, із домінуванням інституційних, нормативно-правових та організаційних змін над масштабними практичними результатами впровадження інновацій. Такий характер прогресу обумовлений як зовнішніми обмеженнями, насамперед пов'язаними з безпековою ситуацією та макроекономічною нестабільністю, так і специфікою реалізації відповідних політик, які на поточному етапі зосереджені на формуванні сприятливого середовища для розвитку інноваційної економіки та інтеграції до європейського науково-технологічного простору.

У звітному періоді забезпечено подальший розвиток освітньо-наукової та інноваційної екосистеми з акцентом на підготовку кадрів для енергетичного переходу, розширення міжнародної науково-технічної співпраці та підтримку інноваційного підприємництва. Продовжується модернізація освітніх програм у сфері енергетики шляхом інтеграції принципів зеленого переходу, енергоефективності та розвитку відновлюваної енергетики відповідно до стандартів ЄС і Цілей сталого розвитку ООН. Розширено участь України у програмі «Горизонт Європа»: у 2025 році за підтримки мережі національних контактних пунктів підготовлено 6 проектних пропозицій, з яких 2 отримали фінансування обсягом понад 1 млн євро; забезпечено системний консультаційний супровід та проведення інформаційних заходів. Загалом українські організації беруть участь у 50 проектах за напрямом «Клімат, енергетика та мобільність» із загальним обсягом фінансування ЄС 448,3 млн євро.

Суттєвий прогрес досягнуто у розвитку кадрового потенціалу. Забезпечується системна взаємодія закладів освіти з бізнесом, впроваджуються сучасні освітні програми та механізми практичної підготовки, розвиваються програми підвищення кваліфікації у сферах енергоменеджменту, декарбонізації та кліматичних технологій. У межах реалізації міжнародних і національних ініціатив, зокрема проекту FEER, освітні програми у сфері енергетики та клімату впроваджено у 43 закладах освіти; у 2024 – 2025 навчальному році запроваджено 224 нові програми, навчання пройшли понад 5,2 тис. осіб, з яких 3,79 тис. здобули відповідні професійні кваліфікації. Паралельно розвивається

інфраструктура визнання результатів навчання (33 кваліфікаційні центри), механізми підтримки зайнятості (58 закладів освіти, залучених до ваучерних програм), а також цифрові платформи професійної освіти.

У 2025 році також забезпечено фінансування наукових досліджень у сфері відновлюваної енергетики та кліматичних інновацій у обсязі 60,7 млн грн. Зберігається активна підтримка інноваційного підприємництва за рахунок міжнародних донорів та фінансових організацій, зокрема через грантові програми ЄС та ЄБРР, а також продовжується імплементація Стратегії розвитку МСП. Водночас розвиток венчурного фінансування у сфері енергетичних та кліматичних інновацій залишається обмеженим: попри наявність окремих інвестиційних угод і поступове зростання ролі корпоративних інвесторів та акселераторів, масштабування стримується високою капіталомісткістю проектів, тривалими інвестиційними циклами та регуляторними ризиками.

Разом з тим, досягнення цілей виміру суттєво стримується низкою системних факторів, серед яких ключовими є воєнні ризики, обмежений доступ до фінансових ресурсів, високий рівень інвестиційної невизначеності, а також структурна слабкість промислової бази. Зазначені чинники обмежують можливості залучення приватного капіталу, ускладнюють розвиток високотехнологічного виробництва та стримують підвищення конкурентоспроможності національних компаній на міжнародних ринках.

Узагальнюючи, у 2025 році Україна демонструє послідовний прогрес у формуванні інституційних та організаційних передумов для розвитку досліджень, інновацій та інтеграції до європейського науково-технологічного простору. Водночас практичні результати, зокрема у частині масштабного впровадження чистих технологій, розвитку інноваційного виробництва та суттєвого зростання конкурентоспроможності, залишаються обмеженими, що обумовлює необхідність подальшого посилення інвестиційної складової, розвитку внутрішніх фінансових інструментів та прискорення структурної модернізації економіки.

Моніторинг, звітність та інституційна взаємодія

Впродовж 2025 року забезпечувалося формування та розвиток системи моніторингу, звітності та інституційної взаємодії щодо реалізації НПЕК, що є необхідною передумовою для належного відстеження прогресу виконання визначених політик і заходів, а також забезпечення прозорості та підзвітності державної політики у відповідних сферах.

З метою впровадження сучасних інструментів моніторингу на базі офіційного веб-сайту Міністерства економіки, довілля та сільського господарства України розпочато створення онлайн-системи моніторингу НПЕК із використанням інтерактивних дашбордів. Зазначена система передбачає централізований збір даних від профільних центральних органів виконавчої влади, відповідальних за реалізацію політик НПЕК, з подальшим автоматизованим оновленням ключових індикаторів, візуалізацією прогресу

виконання заходів та забезпеченням доступу до інформації для широкого кола користувачів — органів державної влади, міжнародних партнерів і громадськості. Впровадження такої платформи сприятиме підвищенню відкритості та ефективності реалізації державної енергетичної та кліматичної політики, а також своєчасному прийняттю управлінських рішень.

Зокрема, в рамках формування цілісної системи моніторингу здійснено деталізацію політик НПЕК на конкретні заходи, необхідні для їх практичної реалізації. Для кожного заходу розроблено відповідні плани реалізації, які на поточному етапі перебувають на погодженні у профільних центральних органах виконавчої влади. Такий підхід створює основу для системного відстеження прогресу виконання НПЕК, посилення міжвідомчої координації та забезпечення регулярного оновлення даних в межах онлайн-системи моніторингу. Станом на кінець 2025 року інформацію від профільних ЦОВВ зібрано, для подальшого узагальнення та передачі розробникам у рамках канадського проекту міжнародної технічної допомоги «Відновлення для всіх» (RFA) для подальшого технічного впровадження системи.

Окрему увагу приділено визначенню ролей ключових інституцій у системі моніторингу НПЕК. Кабінет Міністрів України ухвалює управлінські рішення за результатами моніторингу, забезпечує коригування політик і заходів, а також інтеграцію відповідних результатів у процеси стратегічного планування та виконання міжнародних зобов'язань, зокрема в межах Ukraine Facility. Мінекономіки виконує функцію національного координатора процесу реалізації та моніторингу НПЕК, забезпечує міжвідомчу узгодженість політик, підготовку консолідованої звітності та взаємодію з інституціями Європейського Союзу і Секретаріатом Енергетичного Співтовариства.

Профільні міністерства та інші центральні органи виконавчої влади (зокрема Міненерго, Мінрозвитку, Держенергоефективності, Держенергонагляд, НКРЕКП та інші) забезпечують реалізацію політик і заходів НПЕК у межах своїх повноважень, здійснюють збір, верифікацію та первинний аналіз даних щодо виконання цілей і індикаторів, а також готують регулярну звітність за відповідними напрямками державної політики. Офіс зеленого переходу при Міністерстві економіки, довілля та сільського господарства України, створений відповідно до наказу міністерства від 04.10.2024 № 24210, забезпечує організаційний та аналітичний супровід процесу моніторингу, включаючи збір і аналіз даних, підготовку періодичних звітів про прогрес реалізації НПЕК, а також розвиток і впровадження системи його моніторингу.

Водночас Науково-експертна рада з питань зміни клімату та збереження озонового шару здійснює незалежний науково-експертний супровід моніторингу НПЕК, зокрема оцінює ефективність реалізації політик і заходів, прогрес у досягненні кліматичних цілей та готує науково обґрунтовані висновки і рекомендації для врахування під час ухвалення управлінських рішень.

Крім того, важливим елементом інституційного забезпечення реалізації

НПЕК стало створення механізмів міжвідомчої координації. Постановою Кабінету Міністрів України від 21.05.2025 утворено тимчасовий консультативно-дорадчий орган - Міжвідомчу робочу групу з питань моніторингу виконання НПЕК. До її складу включено представників усіх профільних центральних органів виконавчої влади та державних установ на рівні керівників або їх заступників. Діяльність зазначеної робочої групи спрямована на координацію дій органів виконавчої влади, забезпечення узгодженості реалізації політик НПЕК, моніторинг прогресу його виконання, а також підготовку узгоджених пропозицій щодо вдосконалення законодавства у сферах енергетики та клімату.

Варто зауважити, що саме в 2025 році закладено інституційну, організаційну та нормативну основу для функціонування ефективної системи моніторингу та звітності щодо реалізації НПЕК, що відповідає європейським підходам до управління енергетичною та кліматичною політикою та забезпечує належний рівень координації між усіма заінтересованими сторонами.

Паралельно у 2025 році здійснювалася активна нормотворча діяльність, спрямована на формування нормативно-правового підґрунтя для реалізації НПЕК та функціонування системи моніторингу і звітності. Зокрема:

- постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки Національного плану з енергетики та клімату» прийнято Урядом 02.01.2026;
- постанову Кабінету Міністрів України «Деякі питання підготовки Національного звіту про прогрес у сфері енергетики та клімату» опрацьовано, прийнято Урядом 06.05.2026;
- проект постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання моніторингу та оцінки реалізації державної кліматичної політики» погоджено центральними органами виконавчої влади та готується до розгляду на узгоджувальній нараді перед поданням Уряду;
- проект наказу Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України «Про затвердження Вимог до структури Національного плану з енергетики та клімату» направлено на погодження до центральних органів виконавчої влади.

Обмеження та виклики реалізації заходів НПЕК у 2025 році

Декарбонізація:

У 2025 році реалізація заходів НПЕК у вимірі декарбонізації відбувалася в умовах значних зовнішніх і внутрішніх обмежень, що стримували темпи реформ та досягнення запланованих результатів. Визначальним фактором залишався правовий режим воєнного стану та наслідки збройної агресії, які обмежували інвестиційну активність, ускладнювали модернізацію підприємств, створювали ризики для інфраструктури та зумовлювали перенесення строків реалізації окремих екологічних заходів. Одночасно в енергетиці та

промисловості зберігався конфлікт між потребою скорочення викидів і необхідністю гарантування енергетичної безпеки держави, що сповільнювало екологічну модернізацію окремих великих установок.

Суттєвою перешкодою залишалася переважно підготовча стадія реалізації значної частини політик. Низка рішень у сфері скорочення викидів, управління відходами та вуглецевого ціноутворення у 2025 році перебували на етапі розроблення, громадського обговорення або експертного опрацювання без переходу до повномасштабного впровадження. Додатково негативно впливало відтермінування набрання чинності окремими нормативно-правовими актами, зокрема у сфері управління відходами та експлуатації полігонів, що зменшувало практичний екологічний ефект від уже ухвалених рішень.

Окремим блоком проблем залишався розвиток відновлюваної енергетики як ключового елементу декарбонізації. У 2025 році спостерігалася низька інвестиційна активність та слабкий інтерес бізнесу до нових механізмів підтримки. Це проявилось під час аукціонів на розподіл квот підтримки ВДЕ, де попри проведення двох сесій конкуренція була обмеженою через недосконалі умови моделі контрактів на різницю цін. Водночас значна частина нових інструментів — ринкова премія, корпоративні РРА, гарантії походження та аукціонна підтримка — потребували доопрацювання підзаконної бази та практичного запуску.

Ще однією проблемою стало обмежене фактичне зростання нових потужностей ВДЕ та неповна інтеграція з європейським енергетичним ринком. Попри запуск системи гарантій походження та технічну можливість трансферу сертифікатів, взаємне визнання з країнами ЄС потребувало додаткової координації та гармонізації правил. Серед системних стримуючих факторів також залишалися недостатній рівень фінансування, обмежений доступ до довгострокового капіталу, низькі темпи розвитку інфраструктури та потреба в інституційному посиленні органів, відповідальних за реалізацію кліматичної політики.

Енергоефективність:

У 2025 році реалізація політик у сфері енергоефективності стримувалася тим, що значна частина заходів залишалася на стадії імплементації або доопрацювання вторинного законодавства. Попри наявність базових законів і програм підтримки, окремі системні інструменти ще не були повністю операціоналізовані. Це стосувалося насамперед механізму зобов'язань з енергоефективності, який існував переважно у рамковому форматі та потребував ухвалення додаткових підзаконних актів.

Суттєвою перешкодою залишався вплив воєнного стану та пов'язаних обмежень. Частина нормативних положень у сфері теплопостачання, комерційного обліку та модернізації інфраструктури була відтермінована до завершення воєнного стану. Через це повне оснащення будівель вузлами обліку тепла, а також впровадження окремих реформ у комунальному секторі

просувалися повільніше, ніж планувалося.

Окремою проблемою була неповна готовність регуляторної та інституційної бази у секторі теплопостачання та енергоринків. Зокрема, низка важливих документів, таких як порядок підготовки національного звіту щодо потенціалу ефективного централізованого теплопостачання, залишалася не затвердженою. Крім того, подальший розвиток енергоефективності залежав від ширшої реформи лібералізації енергетичних ринків, виконання якої було перенесено на наступні роки.

Також стримуючим фактором були обмежені темпи практичного впровадження ринкових механізмів та інфраструктурних рішень. Хоча ЕСКО-механізми, енергоменеджмент і смарт-облік поступово розвивалися, не всі необхідні нормативно-правові акти були ухвалені, а частка інтелектуальних лічильників залишалася відносно невисокою. Це свідчило про поступовий, але ще недостатньо швидкий перехід до сучасної моделі енергоефективного управління енергоспоживанням.

Енергетична безпека:

У 2025 році головною перешкодою для реалізації політик у сфері енергетичної безпеки залишалися наслідки повномасштабної війни та постійні атаки на енергетичну інфраструктуру. Руйнування генеруючих потужностей, підстанцій і мереж призводили до дефіциту електроенергії та роботи енергосистеми в режимі підвищеного навантаження. Значні ресурси держави спрямовувалися не на розвиток, а на аварійне відновлення, ремонти та фізичний захист об'єктів критичної інфраструктури.

Другим стримуючим фактором була економічна нестабільність та дефіцит ресурсів. Зменшення господарської активності, втрати виробничих потужностей, нестача кваліфікованих кадрів і макроекономічні дисбаланси ускладнювали фінансування нових енергетичних проєктів. Реалізація значної частини заходів залежала від міжнародної фінансової допомоги, що підвищувало вразливість сектору до зовнішніх джерел підтримки.

Суттєвою проблемою залишалася залежність від імпорту та потреба в прискореній диверсифікації постачання енергоресурсів. Для проходження опалювального сезону Україна була змушена активно розширювати маршрути імпорту газу, збільшувати потужності Трансбалканського коридору та накопичувати резерви в підземних сховищах. Це свідчило, що власного ресурсу та внутрішньої стійкості системи ще недостатньо для повного покриття ризиків.

Ще однією перешкодою була необхідність одночасного проведення структурних реформ і адаптації до стандартів ЄС в умовах війни. Україна продовжувала впровадження правил ЄС щодо безпеки постачання електроенергії та газу, створення мінімальних запасів нафти, розвитку внутрішнього видобутку газу та ядерного паливного циклу. Однак воєнні умови, адміністративне навантаження та обмежені інституційні ресурси уповільнювали темпи реалізації цих стратегічних змін.

Внутрішній енергоринок:

Енергетична інфраструктура у 2025 році знову стала однією з основних цілей атак. Напередодні опалювального сезону було пошкоджено понад 8 ГВт генеруючих потужностей, а лише у листопаді енергосистема зазнала п'яти масштабних ударів. Станом на 15.12.2025 без електропостачання залишалися 24,8% споживачів електроенергії (понад 4,14 млн осіб), а в більшості регіонів діяли графіки відключення. Руйнування генеруючих потужностей і мереж, обмежений доступ до об'єктів та затримки з проведенням відновлювальних робіт призводили до зриву графіків реалізації інвестиційних проектів і недосягнення окремих цільових показників.

Відповідно до звіту Світового банку RDNA 5, шкода енергетичному сектору України оцінюється у 24,8 млрд доларів США, збитки – у 88,2 млрд доларів США, а загальна потреба у відновленні – 90,6 млрд доларів США, що на 34% більше порівняно з попередньою оцінкою. Майже 80% цієї суми необхідні для відновлення та модернізації генеруючих потужностей. За таких умов більшість фінансових і технічних ресурсів сектору спрямовувалася насамперед на аварійний ремонт, відновлення мереж та забезпечення безперебійного постачання критичної інфраструктури, а не на довгострокову модернізацію чи структурні реформи.

Суттєвою внутрішньою проблемою залишалися фінансові дисбаланси на ринку електричної енергії. Накопичення заборгованості між учасниками ринку, дефіцит ліквідності та збереження механізмів перехресного субсидіювання (PSO) обмежували можливості для інвестування та викривляли ринкові цінові сигнали. У результаті приватний капітал залишався недостатньо залученим, що стримувало розвиток відновлюваної енергетики, систем накопичення енергії та маневрової генерації.

Додатковим стримуючим фактором були регуляторні та інституційні обмеження. Неповна гармонізація законодавства з правом ЄС, нестабільність регуляторного середовища, складність дозвільних процедур, кадровий дефіцит та недостатня координація між органами влади уповільнювали впровадження реформ. Окремим викликом залишалася повільна інтеграція українського ринку електроенергії до європейського простору: обмежена пропускна спроможність міждержавних перетинів і незавершеність приєднання до європейських ринкових сегментів зменшували можливості для балансування системи та використання переваг спільного ринку.

Крім того, технічні та технологічні проблеми дефіцит маневрових потужностей, недостатній розвиток систем накопичення енергії та зношеність інфраструктури – ускладнювали стабільну роботу енергосистеми, особливо в умовах зростання частки ВДЕ. Таким чином, у 2025 році ключовим завданням залишалося не стільки досягнення стратегічних цілей НПЕК, скільки утримання стійкості енергосистеми та поступове створення передумов для майбутньої модернізації сектору.

Дослідження, інновації та конкурентоспроможність:

У 2025 році розвиток у сфері «Дослідження, інновації та конкурентоспроможність» відбувався в умовах, коли ключовим обмежувальним фактором залишалася висока безпекова та економічна невизначеність, пов'язана з війною. Це негативно впливало на інвестиційні рішення, ускладнювало стратегічне планування в інноваційному секторі та зменшувало готовність бізнесу до довгострокових технологічних проєктів.

Важливим стримуючим чинником був також недостатній рівень фінансового забезпечення інноваційної діяльності. Попри міжнародну підтримку, доступ до стабільного довгострокового капіталу залишався обмеженим. Розвиток венчурного ринку відбувався повільно, а високі ризики, тривалі терміни окупності та складність залучення приватних інвестицій зменшували масштаби впровадження нових технологій.

Окремо варто відзначити інституційні та організаційні бар'єри розвитку інноваційної системи. Попри позитивні зрушення у сфері освіти, міжнародної співпраці та участі в європейських програмах, взаємодія між наукою, бізнесом і державними інституціями залишалася недостатньо ефективною. Це уповільнювало масштабування інновацій і обмежувало перехід від окремих успішних проєктів до системних змін.

Узагальнюючи результати звітного періоду, слід зазначити, що у 2025 році впровадження Національного плану з енергетики та клімату на період до 2030 року здійснювалося системно та послідовно, з урахуванням складних умов воєнного стану, безпекових викликів, пошкодження енергетичної інфраструктури та обмеженості внутрішніх фінансових ресурсів. Попри зазначені обставини, державними органами, суб'єктами господарювання та міжнародними партнерами забезпечено належний поступ у реалізації ключових завдань НПЕК за всіма основними напрямками.

Протягом року досягнуто вагомих результатів у сфері декарбонізації, зокрема щодо удосконалення системи моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів, підготовки до впровадження національної системи торгівлі квотами на викиди, оновлення кліматичних цілей держави та розвитку секторальних механізмів скорочення викидів. Водночас продовжено формування передумов для переходу до низьковуглецевої моделі економічного розвитку відповідно до європейських підходів.

У сфері розвитку відновлюваних джерел енергії здійснювався перехід до більш конкурентних і ринково орієнтованих механізмів підтримки, забезпечено функціонування системи гарантій походження електричної енергії, продовжено розвиток розподіленої генерації та реалізацію програм стимулювання малої енергетики. Поряд із цим проводилася робота з удосконалення аукціонної моделі підтримки та створення сприятливих умов для залучення інвестицій у сектор ВДЕ.

У сфері енергоефективності вагомим результатом стало масштабування програм термомодернізації житлового фонду, розвиток систем

енергоменеджменту в державному та муніципальному секторах, удосконалення нормативної бази у сфері будівель та підвищення рівня обліку енергоресурсів. Реалізовані заходи сприяли зменшенню енергоспоживання, скороченню витрат домогосподарств і громад, а також підвищенню стійкості енергетичної системи.

Особливого значення у 2025 році набули заходи з посилення енергетичної безпеки держави. Було продовжено диверсифікацію джерел та маршрутів постачання енергоресурсів, забезпечено належну підготовку до проходження осінньо-зимового періоду, здійснювалися роботи з відновлення пошкоджених енергетичних об'єктів та посилення фізичного захисту критичної інфраструктури. Окремим стратегічним напрямом залишалось зміцнення ядерно-енергетичного комплексу та зменшення залежності від зовнішніх постачальників ядерного палива.

Разом з тим, значна частина досягнутих у 2025 році результатів має підготовчий, структурний та інституційний характер. Повномасштабний ефект від реалізації ухвалених рішень, запроваджених механізмів і започаткованих реформ очікується у середньо- та довгостроковій перспективі. Подальше виконання цілей НПЕК потребуватиме збереження високих темпів реформ, стабільного фінансування, активного залучення міжнародної допомоги, розвитку інвестиційних інструментів та посилення координації між усіма учасниками процесу.

Таким чином, 2025 рік став визначальним етапом практичної імплементації Національного плану з енергетики та клімату та підтвердив спроможність України одночасно реагувати на поточні безпекові виклики і реалізовувати стратегічний курс на зелену трансформацію. Закладені у звітному періоді рішення та механізми створюють належне підґрунтя для подальшого прискорення модернізації енергетичного сектору, зміцнення економічної стійкості держави, поглиблення інтеграції до європейського енергетичного простору та досягнення довгострокових кліматичних цілей.

VI. Стан розроблення Стратегії адаптації до зміни клімату

Відповідно до статті 11 Закону, Стратегія адаптації до зміни клімату є основним документом державного планування у сфері адаптації, спрямованим на підвищення здатності адаптуватися до негативних наслідків зміни клімату та зниження вразливості соціально-економічних та екологічних систем.

Закон зобов'язує розробити та затвердити Стратегію адаптації до зміни клімату протягом двох років з дня набрання ним чинності, тобто до кінця 2026 року.

До набрання чинності новою Стратегією адаптації продовжує діяти Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року, затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 року № 1363-р, реалізація якої у 2025 році здійснювалася відповідно до Операційного плану заходів на 2025–2027 роки (інформацію про хід виконання наведено у розділі III цієї Інформації).

Підготовку нової Стратегії адаптації до зміни клімату координує Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. Документ формує комплексний підхід до підвищення кліматичної стійкості держави, передбачає інтеграцію адаптації до секторальних політик, забезпечення кліматично стійкої відбудови України, а також посилення адаптаційної спроможності на регіональному та місцевому рівнях. Підготовку Стратегії заплановано завершити у 2026 році.

Розроблення Стратегії здійснюється за підтримки проєкту EU4ClimateResilience: «Декарбонізація та кліматична сталість в країнах Східного партнерства», який фінансується Європейським Союзом та Федеральним міністерством Німеччини з питань навколишнього середовища, боротьби зі зміною клімату, охорони природи та ядерної безпеки (BMUV), і реалізується Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH.

Аналітичною основою для підготовки як національної Стратегії, так і регіональних документів є завершені у 2024 - 2025 роках оцінки ризиків та вразливості до зміни клімату у ключових секторах - населення, сільське господарство, ліси та лісове господарство, біорізноманіття (детально описано у підрозділі 3.2 цього Звіту).

Паралельно в різних регіонах України триває розроблення регіональних стратегій адаптації до зміни клімату відповідно до вимог статті 14 Закону за підтримки європейських партнерів, а саме у Дніпропетровській, Сумській та Одеській областях. Тоді як у межах проєкту APENA3: «Посилення спроможності регіональних та місцевих органів влади для впровадження та застосування законодавства ЄС у сферах захисту навколишнього середовища, протидії кліматичним змінам та розвитку інфраструктурних проєктів» у 2022 році було розроблено методологію розробки регіональних стратегій

адаптації до зміни клімату та планів їх реалізації, а також підготовлено відповідні стратегії для Львівської, Миколаївської та Івано-Франківської областей.